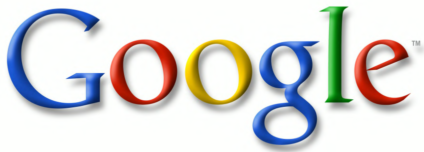
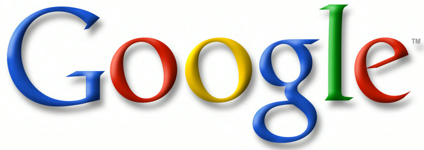

SAMLADE

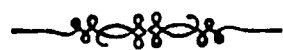
SKRIFTER

AF

GUNNAR WENNERBERG

I

ROMERSKA MINNEN

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG.

ROMERSKA MINNEN

AF

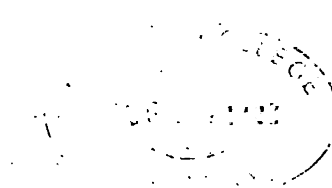
GUNNAR WENNERBERG

Quid dem? Quid non dem? Renuis tu,
quod jubet alter.

Horatius.

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG.

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG.
1881.

INNEHÅLL.

RÄTTELSER.

Sid.	93	*står:*	spiran det —	*läs:*	det spiran
„	97	„	galoner på	„	galoner på,
„	216	„	Får ej?	„	Får ej
„	220	„	lua favella	„	tua favella
„	230	„	tuber	„	tubor

FÖRORD.

Under min vistelse i Rom en stor del af år 1852 förde jag, enligt ett vid afresan från hembygden gifvet löfte, en enskild dagbok, som mindre skulle handla om de vördnadsbjudande minnesmärken och herrliga konstalster, hvilka omgåfvo mig och utgjorde de väsentliga föremålen för mina studier, än om egna uppfattningar och intryck för stunden, mera tillfälligt och omedelbart framkallade, dels under besök i det nu varande Roms kyrkor och palatser eller vandringar bland det fornas grusade storverk, dels ock under umgänget med ett folk, som jag lärt mig älska och beundra långt innan jag såg dess sköna fosterland, och som trots vanskötseln under århundraden dock syntes mig bära en outplånlig och omisskännelig pregel af att vara ett nationernas söndagsbarn.

Att dessa merendels hastigt utkastade dagboksanteckningar inför den kärleksfullt öfverseende blick, för hvilken de voro nedskrifna, skulle finnas goda nog, var mindre underligt, då han i hög grad egde den lyckliga förmågan att se och läsa vackra saker mellan raderna, och då jag dessutom sjelf fick stå bredvid och efter behof fylla i tomrummen och färglägga svagare delar. Och så lyckades den första läsningen väl.

Många år hade gått, då dagboken ånyo framtogs. Dess meddelanden, änskönt denna gång omhuldade och upphulpna på samma sätt som den första, föreföllo mig nu dock så matta, så utan färg och doft, att de på ett nedslående sätt liknade de här och der vid dagbokens gulnade blad fästade, vissna och urblekta blommor, hvilka fordom ditsatts för att kraftigare påminna om någon stämningsfull stund, tillbragt vid ett minnesrikt ställe eller under en mindre alldaglig tilldragelse. Saft och kraft voro borta, och dock hade blommorna åtminstone en gång egt dem.

Då det härvid stod klart för mig att jag under årens lopp inom mig bibehållit vida mer af intryckens ursprungliga friskhet än jag förmått utsätta i anteckningarne, beslöt jag att genom en ny och fri behandling af hvad för hågkomsten framstod klarast och lifligast och genom en derefter lämpad form söka åter-

kalla det flyende lifvet hos ett och annat bleknande minne.

Då ett sådant beslut endast på lediga stunder och följaktligen under många och ofta långa afbrott kunde bringas till verkställighet, hände ock, att de tidigaste försöken redan hunnit en ålder af 20 år, då de senaste knapt räknade lika många dagar. Den brist på enhet, som härigenom lätt kunnat uppkomma, betydde dock föga, enär de icke voro ämnade för offentligheten. Då jag emellertid för ett par år sedan, efterkommande en begäran om bidrag till Litterärt Album, i brist på annat af lämpligare art, utlemnade några af dessa, sålunda tillkomna romerska minnen, och de med synnerlig välvilja mottogos af allmänheten och pressen, uppstod hos mig en måhända fåfänglig lust att åt hela samlingen söka bereda en lika förmån, som tillkommit en liten del af densamma. Lyckas mig detta, skall jag känna mig vida mer än blott och bart friad från en skälig oro.

Den antipapistiska och frifolkliga stämning, som mer än en gång gifvit sig luft i dessa minnen, är icke allenast protestantens och svenskens, i hvilket fall den måhända bort och lätt kunnat uttrycka sig fogligare, utan tillika ett svagt återskall af den då hos Italiens folk rådande högljudda förbittring öfver ett olidligt and

ligt och verldsligt förtryck, en förbittring, som väl ännu ej lagt sig, oaktadt mången seger sedan dess tillkämpats åt san' ıg och rätt.

Till ledning för dem, som deraf vilja begagna sig, vidfogas kortfattade upplysningar och meddelanden.

Vexiö den 2 oktober 1881.

Gunnar Wennerberg.

Ankomsten.

Hoc erat in votis —
Horatius.

Aftonens sol i sin nedgång var, då jag lemnade Storta,
Sista stationen på vägen till Rom, och med ifver mig satte
Utanpå vagnen vid kusken, att strax om möjligt jag måtte
Eviga staden få se, när den först ur fjerran sig visar.

Fort gick färden framåt öfver kullar på öde campagnan,
Fortare solen dock ned; och skymningen redan var inne,
Då med klappande hjerta jag hörde från kusken: "Signori,
Ecco Roma!" — men ingenting såg i dimmornas töcken.

Kort derpå, när med slammer och dån vetturan for in i
Porta del Popolos hvalf, låg allt omkring mig i mörker;
Dock inom mig var ljust, ty ett mål för min längtan jag hunnit:
Verldshistoriens urgamla hem, det eviga Roma.

I doganan.

Samma månskensqväll, som till Rom jag fram kom,
Uppehölls jag först af polis en lång stund
I en porthvalfsgång och försändes derpå
Bort till doganan.

I en stor sal, full utaf tullbetjenter,
Resenärer, gods och banditkusiner,
Sågs en gråhårsman utaf rang bevaka
Visitationen.

Vid min kappsäck stödd och i tålig väntan
Stod jag. Se då kom, som en slump så fogat,
Mannen dit, höll fram i sin hand en kritbit,
Hviskande artigt:

"Se vuol', Signor, un teston' è basta." —
Häpen gaf jag den; och med kritan skref han
På mitt kappsäckslock "visitato", gick se'n
Vidare värdigt.

Rummet, der jag stod, var ett heligt rum förr,
Vigdt af Roms senat och dess folk till minne
Åt en ärans man, Antoninus Pius,
God och rättskaffens.

Låt det få stå qvar i sin forna ära!
Flytta tullokaln till ett annat ställe,
Mindre aktningsvärdt och som mera anstår
Roms publikaner!

Lämplig plats fins nog. På ett ringa afstånd
Såg jag San Ignaz, der det säljes aflat.
Flytta dit, så få under samma tak rum
Tvänne doganor!

En söndagsmorgon på Forum.

Urgamla herrskarstaden, hjelteamman
Med marmorgudarne, som störtat samman,
Med minnets fästningar på bergen sju.
Tegnér.

Jag vandrar på Forum och skådar med tjusning
En syn, som jag drömt och nu känner igen,
Jag hör med förundran på vårvindens susning
Kring grusade tempel och — känner ock den,
Jag gråter och ler
Af fröjd, då jag ser
Vid dagsljus, hur drömmarnes hägring sig ter.

Var helsad, du eviga stad utaf minnen,
Som häfdat din ära i väl och i ve!
En främling jag irrar med bländade sinnen
I vördnad bland spilror af din mausolé,
Den stormfria hamn,
Som tryggt i sin famn
Har bergat så månget evärdeligt namn.

Ifrån Capitolii höjder jag stiger:
Concordias tempel vid sidan jag ser
Och äfven Fortunas, som tiden nu viger
Åt slutlig förgängelse in mer och mer;
Och rätt för mig står,
När djupet jag når,
Septimii båge, som upprest i går.

Se Phocas' kolonn och den herrliga trio,
Som ännu besjunger berömd grecostas,
Der Roma — så säger oss Cassius Dio —
Tog sändebud mot och slog kronor i kras;
Hur fordom den var,
Af det som står qvar
Jag letar, men fåfängt, i gruset ett svar.

Der borta jag ser utaf solen beskinas
    En halfvägs i jorden förgömd kolonnad;
Jag sett den — det är Antonins och Faustinas
    Beundrade tempel, hvars sköna fasad
        Har egnat åt två
        Hvad *en* blott bort få;
    Senaten och kejsaren ville det så.

Bland högar af grus efter ramlade tempel
    En stenbelagd väg öfver Forum går fram,
Dess namn, som den sjelf, har en forntida stämpel,
    Millioner den trampat af Romuli stam;
        Af minnena här
        Det äldsta den är:
    Via sacra fem halfva årtusenden bär.

I Constantins öde basilika firas
    Ej mer under hymner och vällukters doft
De kristnes triumfer; dess väggar ej siras
    Af brokiga helgon, för längesen stoft;
        Det jublet tog slut
        Vid hedningars tjut,
    Men Herren ett annat sig tillredt förut.

Se rodnande rosor som chorgossar svinga
  Ur doftande kalkar sin rökelse upp,
Och vittrade hvalfven af lofsånger klinga
  Från jublande vårfoglars sångaretrupp,
    Och själen till Gud
    I bönehvit skrud
  Sig lyfter bevingad på hemländska ljud.

I skuggan af remnad pilaster jag hvilar
  Ännu i basilikans sköna ruin,
Men tanken med blickarne spejande ilar
  Till kejsareborgen på stolt Palatin;
    Ack, fallet omkull
    I vignornas mull
  Sig gömmer Cæsarernas hus utaf gull.

Vid bågen, som täljer Jerusalems öde
  Och Titi triumf öfver Israels barn,
Jag tänker på tråden, den underbart röde,
  Som går genom häfdens mångfärgade garn,
    I mörkret ej sedd,
    Af verlden beledd,
  Men, lik Ariadnes, till frälsning beredd.

Hör, lärkorna sjunga i rymden Te deum,
Och klockorna ringa båd' fjärran och när;
På afstånd sig reser med hot Colosseum
Mot molnfria himlen — hur herrligt här är!
Men — sällhetens nu
Är deladt i tu;
Jag njuter blott halft! O mitt vif, hvar är du?

Roma.

"Säg ej Rom! — Jag ej tål annat än Roma." Så
Bad mig Fogelberg mildt. Vanan var dock för stor.
Rom så ljöd det alltjemt, ända till dess jag sett
Colosseum och Forum. Nu
Säger jag Roma.

Hvardagslif.

Vid Corso, snedt emot San Carlo, der jag bor
I tvänne vackra rum, dem nyss en landsman lemnat,
Som hem till Sverge for
Långt förr än han det ämnat,
Jag trifves utmärkt godt och har, hvad högt jag
skattar,
En äkta romersk säng, tillräckligt stor för fyra,
Balkong, piano, billig hyra
Och en padrona se'n, som mina vanor fattar.
Tillåt, att en passant jag henne presenterar
Och som Signora Rafanelli titulerar,
Rätt vacker, liflig, god, "un poco attempata" –
Så der kring fyrtitalet,
Om ej jag gissar galet –
Och ständigt sysselsatt att torka dam och prata.

Hon är, så säger hon, en stackars enka,
Som på sin salig man har sällan tid att tänka,
Men gråter, då det stundom sker,
Och med en blick mot himlen ser,
Som sedan efter regeln
Far af till spegeln.
Af hennes piga, en sabinska, nämnd Giovanna,
En ärlig själ, som jemt hon höres banna,
Jag vet, att hennes ömt begråtne make
I sjelfva verket var en krake:
“Han tjente som kapten vid påfvens lifdrabanter,
Men tog sig för att spela lanter,
Blef pank, men skaffade kontanter
En tid bortåt af anförvandter,
Till dess en vacker dag det så begaf sig
Att han totalt kom af sig.
Se'n blef af aquavit han svag i benen.
Och frun är ganska glad att hafva mist kaptenen.“ —
Dock — vare långt från mig att vilja såra!
Det vissa är, att jag är nöjd med min signora.

Men, nog om henne nu, och hennes capitano.
Ett annat hem jag har, dit jag rätt ofta går
Om morgnarne och får min lilla kaffetår,

Ett föga kändt café, som kallas Africano.
Visst är det både mörkt och litet
Och utaf tidens tand rätt illa sönderbitet
Och "ombran", som jag der plär få
Är stundom si och så;
Men ack, hur kärt ändå
Att efter dagens mödor dit få gå
Och sluta örat till för främmande, utländska
Om än så vackra ljud och höra ärlig svenska!
Då sitta der kring svala marmorborden
En skara vikingsbarn från Nordens land,
Med blåa ögon, hjertan uti brand
Och tälja minnen ifrån fosterjorden.
Men kommer Fogelberg, vår ålderspresident,
Han leder talet hän, "om sällskapet behagar",
Till Göternas förbund och till Carl Johans dagar
Och sjelf han öppnar dörr'n på glänt
För skämt och anekdöter
Och forna fauter
Och hjelper verksamt till att få omsadlad
Konversationens nyss högtrafvande Pegas
Och skräms ej heller bort af allt för svenska glas
Med mezzo caldo i, som, blott till namnet adlad,
Med jubel käns igen ej blott på lukten,
Men på fukten. —

Re'n tidigt går jag ut på forskningsfärd
Än bland ruiner, än — och oftast — i museer,
Palatser, kyrkor, gallerier, der en verld
Af skönhet strålar, konstens koryfeer;
Och sent — om ej för långt jag irrat bort
Och hungern visar väg, som mest är kort,
Till mat och drick i närmsta osteria —
Jag går med trötta steg till Lepre's trattoria
Der, som det höfs en artium magister,
Jag slår mig ned bland lärda och artister,
Som lärdom, konst och mat med samma ifver granska
På tyska, engelska och franska
Italienska, spanska
Och icke minst på skandinavisk danska.
Blott en och annan här blir funnen,
Som låter maten tysta munnen.
Till dessa, jag erkänner det, hör jag
I allmänhet, dock gifs det undantag,
Helst när min granne, Pater Lampi, ta'r till orda
Om Pius som en Herrans smorda
Och fint och ödmjukt börjar gå med håfven
För stackars påfven.
Då komma genast vi i gräl
Och söka ömsesidigt slå i hjäl
Ej just hvarandra — och det är då väl —
Men desto mer hvarandras skäl.

Han är en äldre man och intressant att höra —
Som nästan hvarje prestman här —
En mästare i ord, som kunna vilse föra
Och skickligt undgå det, hvarom just frågan är.
För öfrigt trifvas vi oändligt väl tillsamman;
Och när ett argument slår hufvudet på spiken,
Med eller utan stöd af dogmatiken,
Så le vi båda två i hjertans fröjd och gamman.

Men, hvad som dock är bäst med flit jag gömt till sist:
Två vänner, dem jag här lärt känna och värdera;
Och en gång, kanske snart, då jag ej ser dem mera,
Skall sakna'n lära mig hvad jag i dem har mist.
Den ene — dock jag måste säga mer,
Förrän presentationen sker.

Uppvuxna utan ans kring hembygdshärden
Campagnans sol dem gaf all civilisation,
Och ingen etikett bevittnar flärden
Utaf en falsk edukation.

Det var väl derför strax de föllo mig i tycket
De ädla barnen två af gammalromerskt skrot
Än strålande i fröjd, än blixtrande i hot
Och ej att leka med, om man begär för mycket.
Se så, nu har jag banat vägen
För min presentation, och trots jag är förlägen,
Så får den gå.
Alltså:
Den ene, han med svarta ögonbrynen,
I hvita jackan, med servet på armen
Och eld i ögat, hjerta uti barmen,
Han här bakom mig, lik en prins i synen,
Är gamle öfverkyparn Gaetano;
Den andre, der framför mig, är Genzano,
Som karakteriseras bäst
Med trenne "Est".

Från bordet går jag sedan ut och röker
Min cigarett på gator, torg och broar;
Och någongång teatern jag besöker,
Som väl i allmänhet mig föga roar
Men som jag gerna går i,
Då jag Santoni höra får och se Ristori;

Och så till Africano bär det,
Ej hvarje gång likväl, som till exempel när det
Har lyckats någon finna på en variation
På hvardagstemats gamla ton;
Då pröfvas den.
Men —
Till sist jag hamnar der, hvarfrån jag först gick ut,
Och så är dagen slut.

I Pantheon.

Quem mihi fortuna dedit
ultorem.

Cicero.

När Pantheon vardt bygdt af Agrippa, sägs
Det vigdes in åt Jupiter Ultor. Se'n
I sekler mål för sköfling, oskadd
Likväl den inre kupolen qvar står.

Från den ock hämnas ännu i dag sitt fall
Den hedne guden, trots han ej fruktas mer,
Slår ned, olympiskt hög, hvad stort än
Kristne vandaler der under ställa.

Från "spanska trappan".

När jag går till Monte Pincio
Vägen öfver spanska trappan,
Komma ständigt mig till mötes
Tvänne gossar för att tigga;
Tolf år tycks den äldre vara,
Nio knappt hans yngre broder,
Och på långt håll re'n jag ser dem,
Men på ännu längre de mig.

Yra såsom hvirfvelvindar,
Dansande som unge fålar
Rusa de åstad emot mig;
Och det tjocka, mörka håret,

Skyddadt af en solbränd filthatt,
Gungar likt en man på nacken;
Och en grof och trasig jacka,
Vårdslöst kastad öfver skuldran,
Lemnar bart det bruna bröstet;
Och ett skynke rundt om midjan,
Ringa rest af forna byxor,
Tjenar nu som skönhetsgördel.

Sådane de springa mot mig,
Och så gnistra svarta ögon,
Och så glänsa hvita tänder,
Då från deras läppar klingar
Ej som bön, nej, som befallning:
"Dammi qualche cosa! Dammi
Qualche cosa, Signor' mio!"

Men, när detta icke lyckas,
När ej hjelper att befalla,
Sänkes tonen, och med låtsadt
Allvar i den skälmska blicken

Trånga de sig närmre till mig,
Mjuka, smidiga som kattor,
Räcka fram den slitna hatten,
Jämrande med lutadt hufvud:
"Ah, per mor' di Gesu Christo,
Dammi qualche cosellina!
Muojo di fame, Eccelenza!
Dammi un mezzo! Muojo di fame."

Nej kanaljer, gån åt fanders!
Skall jag plundras alla dagar?
Gån er väg, ty eljest...

Här jag gör stor gest med käppen,
Rynkar pannan, sträng och bister,
Liksom Zeus, när han vill skrämma
Glade gudar i Olympen.

Gå de nu? — Ack nej, de skratta,
Skratta öfverljudt och följa
Troget med mig hela gatan

Bortom Trinità dei Monti
Äta under tiden semlor,
Kasta lyror med bajocker,
Stanna då och då och ropa:
"Dunque addio, Eccelenza!
Muojo di fame... dunque addio!"

Nå, hur slutar det? — Till slut, jo,
Få de alla mina slantar
Och så goda ord på köpet,
Och jag ber dem passa på mig,
När härnäst jag går till Pincio
Vägen öfver spanska trappan.

Samtal med Paulus.

Dic, quare hic!
Quidam.

JAG.

När påfven satte dig i luften, högt upp
På spetsen af colonna Antonina,
Var meningen, att ej du skulle störas?

PAULUS.

Nej, att ej höras.

Colosseum.

Zu Trümmern sankst du unter Schicksalsstreichen
Doch noch in Trümmern scheinst du stolz zu stehen
Verdammend von den Höh'n herabzusehen
Auf eine Welt, die nicht an dich kann reichen.
Rückert.

Långese'n då vidt öfver tryckta länder
Romas järnhand tungt sträckte ut sin spira,
Ej med kamplek mer och med tempelfester
Folket sig nöjde.

Stolt och segervant, med förakt för forntids
Sträfvan, allvarsdåd och dess enkla seder,
Lystet latmanslif det med pock begärde:
"Panem! — Circenses!"

Sällan fåfängt så för sin imperator
Tjöt en romarhop, som sin frihet bortsålt;
Slikt dock aldrig gafs, som af ädle Flaviern
Vespasianus.

Bjöd: och upp ur dyn ned om Palatinen,
Rummet då till trots, nu till trots för tiden,
Hof sig skyhög upp, som en väldig Atlas,
Amfiteatern.

Titus, Flavierns son, under hundra dagar
Vigde in den så som blott Roma kunde;
Tjutet vardt förbytt i omätligt jubel
Ätten till ära.

Tusentals vilddjur ifrån skilda zoner
Hungergalna in på arenan släpptes,
Sletos der i sär, med ett gräsligt dödsskrän
Sargande luften.

Män, femtusen män, satte ock till lifvet —
Gladiatorns lif, som ej mycket gällde —
Barn af främmadt folk; knapt en enda nåd fick
Pollice verso.

Njöt i sekler så med barbarisk vällust
Roma tigerlikt utaf blod och marter,
Tills omsider sjelft det ett blodigt offer
Vred sig i dödskamp.

Alarik, Gensrik, Odoaker — alla
Hämnden minnesgod viste väg till Tibern.
Snart en bål ruin var eröfrarstaden,
Bränd och förhärjad.

Mellan spilror dock han ännu stod upprätt
Imperatorns skänk, i hvars hålor verldens
Stordiktator nu för Vandalers mordlust
Dolde sin vanmakt.

Hvad förnedringsdjup för det stolta Roma!
Bort var spiran ryckt, diademet krossadt,
Trasor purpurn — ack, och om dessa sletos
Röfvarbaroner!

Tempel, konungshus, republikens curior,
Kejsartermer — allt i ruiner fallet —
Vordo fästningsverk, och förnämst bland dessa
Amfiteatern.

Namnet dock var glömdt. Af ett yngre slägte,
Ej vid storverk vant, Colosseum kallad,
Gaf den fruktadt skydd, än åt Frangipaner,
Än Annibalder.

Dock till slut der bröt genom tidens molnbädd
Blek en ljusglimt fram utaf ro och ordning;
Roma andrum fick och i hägn af kyrkan
Frodades hemfrid.

Slutna porthvalf nu slogos upp, arenan
På tornerspel bjöd vid trumpeters smatter,
Dån af svärd och lans emot blanka hjelmar
Minde om fordom.

Fröjden snart tog slut; ty då pesten kom, blef
Fästet hospital; och i sekler sedan
Stod det öde, skydt, till dess vinstbegäret
Tog det till stenbrott.

Dädan stals Venezias, så Farneses
Praktpalats samt Cancellerians stomme,
Dädan — mindre rån att förtiga — hela
Quai'n vid Ripettan.

Liksom det ej nog för sin forna stolthet
Plundrats, sölats ned, icke nog vanärats,
Blef det sist kloak, men med titel: påflig
Salpetergrufva.

Knappast hundra år äro gångna, sedan
Skyldig vördnadsgärd åt det största minne,
Roma än har qvar från förflutna dagar,
Skänktes omsider.

Se, hur herrligt der ned om Palatinen,
Rummet än till trots och till trots för tiden,
Reser skyhög sig, som en väldig Atlas,
Än Colosseum.

Svara du mig, sol, som i Titi dagar
Såg hans ungdoms glans, då han glad sitt Roma
Tog i öppnad famn — var han då väl mer skön
Än han i dag är?

Svara du, som ock i Vandalers tider
Såg hans mandoms kraft, då han mörk och sluten
Gaf den arma skydd — var han då väl mer hög
Än han i dag syns?

Nej, för hvarje år som titanen stått der
Mera skön alltjemt är den gamle vorden,
Ständigt högre upp han sin hjessa lyfter,
Kransad af murgrön.

Sträng, omutlig står han der tyst och skrifver
Ej för sin tid blott, men för efterverlden,
Lik en Tacitus, uti väldig stenstil
Romas annaler.

I Santa Maria degl' Angeli.

Om storhet du söker bland templen i Roma —
Den storhet, som vägrar att mätas med alnen
Och fordrar, som andlig, att andligen dömas —
Så lemna San Pietro, San Paulo, San Carlo,
Maria maggiore och alla de andra
Och skynda till Santa Maria degl' Angeli!
Träd in der och häpna vid väldiga dånet
Af hvalfvens Te deum i mångstämmig fuga,
Som stenarne tvungits att lära sig sjunga
Af Michael Angelo Buonaroti!

En afton i Palombella.

Hvar dag i detta Roma,
Ja nästan ständigt, jemt,
Jag umgås med artister.
  Jag tycker om dem alla
I allvar som i skämt,
Trots deras fel och brister;
  Ty uti allt jag spårar
Ett egendomligt drag —
En skymt af idealet —
  Och hvar jag märker detta,
Der nöjer nog mig jag
Med mycket som är galet.

  Att sådant icke saknas,
Det hör nu icke hit,
Det lemnas åt etiken;

Ty på sin höjd här gäller
Att hålla fram en bit
Af hvardagsestetiken:
Det rör en ny bekantskap,
Som jag i förrgår gjort
På gamla Palombella,
Der talet af artister
Var mer än vanligt stort
Och "sera era bella".

Der satt vid stora bordet
Och åt och drack en rad
Byggmästare, skulptörer
Och målare och andra,
Och stämningen var glad
Och fri ifrån longörer.
Der syntes Skandinaver
Och Slaver om hvarann,
Spanjorer, Tyskar, Fransmän,
Ej skiljda blott till yrken,
Men grader ock, minsann,
Båd' hufvudmän och svansmän.

Italienska taltes
Som konstens modersmål,
Och konsten gällde talet.
Hvar gång ett godt ord fälldes,
Så dracks det bums en skål
För den som knäckte skalet
På frågans nöt — om grundligt,
Det lemnar jag derhän,
Det gör också ej mycket:
I konst är *sättet* saken —
Så sägs — och "mise en scène"
För mer än sjelfva stycket.

Men i ett allmänt samtal
Man går kompassen rundt —
Det hör till goda tonen —
Och får man icke skämta
Och prata lite' strunt,
Så dör konversationen;
Snart hade talet vändt sig
Från stil och från plastik
Och "konstens sanna värde"
Till snack om en herr Pincio,

En underlig klassik...
Herr Pincio? — Hvem är det?

Ja, så jag sporde. Genast
Från alla håll kom svar,
Som här må sammanfattas,
På det man snart må inse
Hvem sagde herre var
Och hvi så högt han skattas:
Han föddes här i staden,
Artister är hans folk,
Han tål platt inga andra,
Förstår hvad alla tala,
Behöfver aldrig tolk,
Ses ständigt med dem vandra.

Den väg de fleste välja,
Den väljer Pincio ock;
Och dela de sig lika,
Så följer han den delen,
Trots både lock och pock,
Som tycks åt Lepre vika;

Han är väl icke konstnär,
Men aktad dilettant,
Fast' afvog mot antiken;
Natur är hvad han söker:
Allt grannt, som ej är sannt,
Han hånar med mimiken.

När sommaren är kommen
Och konstens barn fly bort
Från sol, som sveder märgen,
Då gör han som de fleste
Och synes inom kort
I någon stad i bergen;
Han känner Subiaco
Som hämplingen sin bur,
Främst alla dess lokandor;
Der spisar han sin middag
Och tager så sin lur
På en af dess verandor. —

Så pratades till tio.
Då — hvilket jubelskrål,
Som hörs från hela laget!

"Evviva! Se, der är han!
Välkommen! Pincios skål!
Han kom precist på slaget."
Ett skutt — han satt på bänken.
Lugnt såg han sig omkring
Med min af maka-åt-dig.
Derpå han tog min skinka —
Och sade ingenting,
Nej, icke ens förlåt-mig.

Ett skratt bröt ut från alla
Med undantag af två:
Mig sjelf och nye gästen.
Jag kände mig förlägen,
Det tycktes *han* försmå
För sin del och — för resten.
Han lutade sitt hufvud
Emot min axel lätt,
Som om vi varit vänner;
Och ifrån hopen ljöd det:
"Ah, Pincio har nog rätt,
Sitt folk han genast känner".

Visst var det mycket näsvist,
Men det vardt genast glömdt
För blicken, som han gaf mig;
Der låg så djup en mening,
Ett spörsmål nästan ömt:
När *får* jag något af dig? —
Dock, tydde jag ej blicken
Jemväl på annat sätt,
Jag vore väl en dåre;
Men se, det gör jag stundom
Och tror då rätt och slätt:
"Anch'io son pittore".

Giovannas padrona.

Pong pongtuli pongtuli . . . strunt!
Er lagom mockera!
Bellman.

Nästan hvarje afton kommer någon
Pater på besök till min padrona,
Stundom tvänne.

Ifrån salen hör jag sedan slammer
Utaf glas och gafflar, skratt och samprat
Långt på natten.

Derför sporde jag en dag Giovanna:
"Men hvad göra de då jemt derinne?"

HON.

De supera.

JAG.

Ej superas der till öfver midnatt?

HON.

Nej, då spökar det. — Padrona törs ej
Vara ensam.

JAG.

Nå, då är väl äfven du Giovanna
Rädd för spöken?

HON.

Ja... och mest för såd'na
Som padronas.

Sopranen i Ara Coeli.

Il y a des choses, qui ne vont pas ensemble, sans qu'on sache bien pourquoi.
Daudet.

Jag gick från Campidoglio
Med Vasi under armen.
Bland gudar och gudinnor
Och fauner och nymfer,
Heroer och Cæsarer
Jag tiden glömt. Till slut dock
Af andlig njutning tröttad
Jag trådde till lekamlig,
Ty värr; men sådant händer
Ibland en stackars dödlig,
Helst om han är en nordbo
Och ej förstår att mättas
Af nektar och ambrosia,

Som, sanningen att säga,
Dessutom icke bjöds mig,
Oaktadt Hebe stod der
Och höll sin skål i handen.
Jag tänkte: — låga tanke! —
Stor sak nu i Olympen!
Jag går till osterian
Vid piazza di san Marco;
Min nektar blir genzanon,
Ambrosia blir skinkan,
Och Hebe... nå, lass basen!
Det får väl bli' padronan.

Jag tänkte så; men, märk väl,
Jag *tänkte* blott, sad' intet,
Ty då — det är jag viss om —
Jag sällskap fått af alla
Båd' gudar och gudinnor
Och fauner och nymfer,
Heroer och Cæsarer,
Som kunnat röra benen;
Åtminstone af faunen,

Min hedersvän med bocken,
Som särskildt syntes hugad
För små extravaganser.

När nu jag kom i trappan,
Som leder ned till torget,
Så såg jag folk, som trängdes
Vid dörr'n till Ara Coeli,
Och tyckte, att jag hörde
En chörsång ifrån kyrkan.

Jag går just icke gerna
Till gamla Ara Coeli.
Hon är mig en amfibie
Med sina dystra väggar
Och medeltidsfasoner,
Hopparade med lätta
Och brokiga kolonner,
Från hedna tempel tagna.
Men, hur det var så stod jag
Snart nog ändock i trängseln
Långt fram i mellanskeppet

Och såg — det var begrafning —
Vid altaret i koret
En kista, rikt utpyntad
Med kransar och girlander,
Omgifven utaf prester,
Anhöriga och vänner,
Och hörde chören sjunga —
En usel chör för öfrigt —
Ett "requiem æternam".

Hvad had' jag här att göra?
Så sporde jag mig vresigt —
Har jag väl öfvergifvit
Det stolta Campidoglio,
Olympens panorama,
Och så försakat skinka
Och vin och annat mera,
För att i Ara Coeli
Begapa en begrafning
Och der i förtid komma
I sådant purgatorium
Af hetta, svett och vånda?
Nej, ut igen . . .

Då hör jag
En solorõst begynna,
Som tränger genom hvalfven
Och fyller dem med välljud,
En röst, så genomskinlig,
Så färglöst klar och sällsam,
Så underbar, att aldrig
Jag ännu hört dess like.
Det var ett "Agnus Dei",
Om jag ej minnes illa,
En aria af Verdi
Och för sopran. — Jag glömde
Båd' hetta, svett och vånda
Och lyssnade med tjusning
Allt mer och mer till sången.

Snart vardt det mig omöjligt
Att endast vara öra.
Jag ville *se* den engeln,
Som fått en sådan stämma.
Och redan ljuft betagen
Af ännu osedd skönhet
Jag höjde upp mot läktar'n
Min kikare . . .

O himmel!
Hvad är det? Ser jag miste?
En frack! — Det är en herre.
Kalott! — Oh, det är gräsligt.
Det är, min själ, en gubbe —
Omöjligt! — Jo, så är det.
Se, nu han snörper munnen
Och drillar...

Liksom jagad
Jag rusade ur kyrkan
Och bort till osterian.
I dörren skrek jag anfådd:
Padrona! Hit med konjak!
Men genast!

HON.

Santa Madre!
Hvad är det?

JAG.

Jag mår illa...
Det qväljer mig...

HON.

Malarian?!

JAG.

Nej, bara, bara arian,
Som sjöngs utaf en engel
I frack, som var... en herre
I svart kalott, som var... en
Sopran, som var... en gubbe,
Som var... en...

HON *stött.*

Eh, va via!
Jag tror att karl'n är tokig.

Petri fängelse.

Inunder Capitolium än vi finne
Från forna tider qvar en fängselhåla,
Dit aldrig dagens ljus fann väg att stråla,
Der upprorsmän mot staten slötos inne.

Ej blott Numidiens kung med hämdfullt sinne
Och Catilinas vänner der hörts vråla
Vid bödlars våld; *det* tusenden måst tåla,
För hvilkas namn historien saknat minne.

Vardt så en dag i hålan kastad neder
En fattig främling, kallad Simon Jonæ,
Med hån förföljd af hedningar och judar.

I Jesu namn för Nero sjelf han beder,
Välsignar vakten, lider glad i trone. —
Då skälfver Capitolium med dess gudar.

Colombina.

Vi er alle Mennisker, naar vi
er afklædte.

Grundtvig.

På teatro
Emiliani,
  Der man roas
Med pantomimer,
  Har jag lärt mig
Att känna ej blott
  Alla dessa
Italienska
  Maskeradens
Stereotyper:
  Pantalone
Och Pulcinella,

Il dottore
Och Colombina,
Arlechino
Och flere andra;
Utan också —
Hvad som var mera
Af intresse
För mig — ett folklif,
Så naturligt,
Så fritt och ledigt,
Egendomligt
Och nästan barnsligt,
Att jag tviflar
Det något dylikt
Står att finna
I andra länder.
Eller hvar fins
I vida verlden
En teater,
Der man får skåda
Sådan blandning
Af alla klasser?
Ifrån ducan
Och princípessan
Hela skalan

Igenom nedåt
  Till facchinon
Och villanellan?
  Alla ense
Likväl om *en* sak:
  Den att lefva
Och låta lefva.

  Hur här pratas
Och ropas bravo,
  Bjuds biscotti
Och limonata,
  Knäppes nötter,
Gestikuleras,
  Sofves middag
Och disputeras!
  Allt likväl med
Respekt för grannen
  Och med denna
"Educazione",
  Som en hvar här
Är angelägen
  Att få visa

Att han besitter
  Så i tal som
I sätt och handling.
  Sist jag var der
Blef jag förtjust i
  En ragazza,
Som föreställde
  Colombina.
Hon var ej täck blott —
  Med figur, som,
Ehuru liten,
  Var så fyllig
Och fast och smidig,
  Att den anstått
En Terpsikore —
  Utan hade,
Hvad ofta saknas
  Uti Södern
Hos vackra qvinnor,
  Detta tycke,
Som vi i Norden
  Sätta pris på:
Naivt och näpet,
  Skälmskt... ja alltnog,
Hon var förträfflig.

Och jag tillstår
Att hela qvällen
Såg jag mindre
På folket kring mig,
Än på scenen
Och hvad som der fans.

"Brava, brava
Colombinetta! –
Come é' bella
La piccolina! –
Molto brava
Donzella mia!" –
Så det lät jemt
Från alla bänkar
Rundt omkring mig.
Och inte teg jag.

Men hvad nu då?
Är pjesen slut? – Ja.
Åh så tråkigt!
Hvart tog hon vägen?
Hon är borta.

Buona notte,
  Colombina,
Donzella mia! —
  Hem jag gick, men
Med fast beslut att
  Komma åter
Så snart som möjligt.

  Ack, det gick som
Det ofta går. Än
  Kom det ett, än
Ett annat hinder
  För besök på
Emiliani.
  Och mitt intryck,
Som var så lifligt,
  Mitt beslut, som
Var så oryggligt,
  Snart var glömdt.

Det
Var häromdagen;
  Jag gick bort till

Molin. Hans studie,
Som är nära
Invid Ripettan,
Är försedd med
En gård, der rosor
Vexa vildt och
Der snabba ödlor
Leka gömma
På marmorblocken.
Ifrån gården
Man kommer in i
Atelieren,
Der mest han vistas
Bland de verk, som
Han håller på med.
Bakom denna
Ett mindre rum fins,
Som han brukar
Vid modellering.
Dit jag gick, då
I atelieren
Ej han syntes;
Men just i dörren
Kom han mot mig
Och sade: "Vänta

Här en stund, så
Kan jag få sluta
Min seance med
Modell'n! Hon ligger
Än en qvart för
Min bacchantinna."

"Vet du hvad?" — Så
Jag genast sade —
"Något faller
Mig nu i sinnet.
Sjelf du vet, att
Jag noga känner
Af ditt utkast
I ler derinne,
Hur du tänkt dig
Din bacchantinna.
Ett förslag har
Jag nu att göra,
Som . . .

HAN.

Hvad då?

JAG.

Jo,
Du skall få höra:
Jag har sett på
Emiliani
För en tid se'n
En Colombina,
Som är skapad
Just för . . .

HAN.

Åh tusan!

JAG.

Hon har armar . . .

HAN.

Nå, det ha' många.

JAG.

Ja, men vackra
Som . . .

HAN.

Det har *min* ock.

JAG.

Ögon se'n...

HAN.

Det
Betyder mindre.

JAG.

Och en byst...

HAN.

Är
Då den så utmärkt?

JAG.

Magnifik!

HAN.

Godt.
Men fötter?

JAG.

Som en
Taglioni.

HAN.

Du öfverdrifver.

JAG.

Inte alls; och
Såvidt jag såg det,
Ben . . .

HAN.

Det medges,
Ovanligt vackra,
Kanske något
För myck . . .

JAG *förvånad.*

Hvad nu då?
Hur vet *du* det?

HAN.

Ja, hur vet *du* det?

JAG.

Jag förmodar . . .

HAN *lugnt.*

Och jag har sett dem.

JAG.

Sett ?!

HAN.

Ja visst. —

Nu
Han gick till dörren,
Tog i låset
Och sade halfhögt:
"En bekant" — strax
En välkänd stämma
Klang derinne:
"Aspetta un poco"!
Utan väntan
Jag dock steg in.

I
Trasigt skynke,
Kring midjan kastadt,
Eva lik, då
Hon gick ur Eden,
Stod der stilla
Med sänkta blickar
Skön och blyg i
Sin varma rodnad
Colombina.

Jag stod som fastvext.
  En minut var
Det tyst i rummet,
  Det såg ut som
Båd' hon och jag stått
  Som modeller
För någon ny grupp.
  Lugn Molin teg
Och lät oss stå der.
  Dock till slut hon
Stack fram ett finger
  Under skynket
Och viste väg för
  Mina ögon,
Som råkat vilse.
  Och hon sade:
"Se, Eccelenza" —
  Prydlig titel
För gamle Adam! —
  "Eccelenza,
Se dit på henne!
  Ack, hon sofver.
Hvad hon är vacker
  Utan trasor
Och utan rodnad!"

Hvar gång se'n jag
Ser bacchantinnan
Hvit och kall i
Sin marmor ligga,
Ser jag också
En annan stå der
Röd och varm i
Ett trasigt skynke.

Madonnan i San Agostino.

Till San Agostino kom en enka,
Bad madonnabilden der att skänka
Hennes svultna barn ett mynt till bröd.

Då — hvad under! — hördes bilden svara:
"Gerna ville jag dig hjelpa, bara
Icke sjelf jag vore stadd i nöd."

Hastigt ryktet sprids kring berg och dalar;
I San Agostinos kyrka talar
Helga Jungfruns bild. O, skyndom dit!

Och från alla håll man löper, glömmer
Egen fattigdom för Jungfruns, tömmer
Magra pungen med berömvärdt nit.

Se'n Madonnan väl fått mål i munnen,
Är San Agostinos nöd försvunnen;
Han, som hon, blir hvar dag mera rik;

Folket tränges, offrar, kysser foten,
Presten står bredvid och vitjar noten. —
Gamla kyrka, hvad du är dig lik!

Confetti.

Man kan faae for meget af det gode,
Sagde Bonden, fick Möglæsset over sitt Ho'de.

Gammelt Ordsprog.

Mycket jag pröfvat och sett af verldens bullrande fröjder,
Ofta de nöje mig gjort, men ännu oftare leda;
Maken till gårdagens fröjd dock aldrig jag förr varit med om,
Hoppas för visso jemväl att slippa förnya densamma.

Carnevalen begynte i går. Från gator och gränder
Började redan en stund efter middag samlas på Corso

Skaror af vagnar och folk. Balkonger och öppnade fönster
Fylldes af damer, men mest — ty värr! — af fula turister.
Detta var redan en sorg. Den ökades snart, då i massan
Knappast ett tjogtal masker jag såg, påtagligen alla
Lejda komparser och drumliga sluskar i lånade trasor
Rusande åter och fram under hejdlösa, fåniga gapskratt.
Långsamt trängde jag fram bland skaror af Creti och Pleti.
Såg, hur confetti yrade kring, hur buketterna flögo
Än till balkongerna upp, än ned på en åkande skönhet,
Allt jemt skuffad och trampad och skuffande, trampande åter,
Såg — nej, det gjorde jag ej; ty nu en fjerding med kalkgrus —
Skönt konfekt! — vroks ut öfver hufvud och axlar och tryckte
Ned öfver näsa och mun min hatt. I mörkret jag hörde —
Det var nu ändock en tröst — mina närmaste olyckskamrater

Svärja på skilda språk; jag gjorde detsamma på
svenska.
När jag nu ändtligen lossat min hatt, med svidande
ögon
Ofvan mig såg jag med harm långhakade, flinande
"yes-yes",
Färdiga re'n att förnya det fina, det trefliga skämtet.
Hastigt jag undan vek, men törnade hårdt mot ett
vagnshjul,
Medan en åldrig man, som träffades, mistade sansen
Knöt i vrede min hand mot balkongens otäcka röd-
skägg,
Glad likväl, då jag såg, att romare voro de icke.

Sedan i halft raseri min färd jag vände mot hemmet,
Kände, hur kalken han kröp som gnistor ned efter
halsen,
Kände, hur ögon och läppar de svedo af mjölfina
dammet,
Mumlande tyst: "hvad hade min son på galejan att
göra?"

Mycket jag pröfvat och sett af verldens bulrande
fröjder,
Maken till gårdagens fröjd dock aldrig jag förr varit
med om.

Padronas Giovanna.

JAG.

Men, Padrona, säg, hvar hålls Giovanna,
Som så här dags ännu icke borstat
Mina stöflar?

HON.

Ack, signor, förlåt det arma kräket!
Hon är dum, förstås, och dertill envis
Som en åsna.

JAG.

Mycket möjligt; men hvad rör det saken?
Icke är hon dummare än vanligt,
Vill jag hoppas.

HON.

Jo jo men! I går hon gick till landet,
Till sin hembygd i sabinska bergen,
För att bikta.

JAG.

Nå, då få väl mina stöflar vara.
Dock, Padrona, kommer sig väl detta
Ej af dumhet?

HON.

Ah, att bikta för en gammal landtprest,
Då vi ha' så hyggliga och lärda
Här att tillgå!
Och så bikta midt i carnevalen!
Snart vi ha' ju "santa settimana" –
Då är tids nog.
Också sade nyss min pater, när jag
Nämnde hvad hon gjort, och log med ömkan:
"Dumma fjolla!"

Dumma fjolla – ja, så lyder domen,
Verldens dom. Kanske i högsta domstol'n
Att den ändras.

I San Onofrios klostergård.

På San Onofrios berg jag stundom sutit,
Sett Rom, Campagnan, fjerran ock en strimma
Af hafvet, sett Soraktes snöhjelm glimma
Och hänryckt af naturens skönhet njutit.

Ur själens djup dock snart en suck sig brutit
Och ögat börjat uti tårar simma,
Italias fägring svepa sig i dimma,
Och full af vemod så min tid förflutit. —

Är det ej här Torquato Tassos minne
I vindens sus kring klostermuren klagar
Om snillets segrar och om hjertats strider?

Var det ej der, i mörka cell'n derinne,
Som skalden lefde sina sista dagar
Och som hans ädla hjerta brast omsider?

Tiggarmunken.

Das also war des Pudels Kern
Göthe.

Det var på tredje dagen
Af carnevalen. Trött af
Dess bullersamma nöjen
Jag vandrat hem och satt mig
I ro vid öppna fönstret
Och skådade på hvimlet
Nedunder mig på Corso.
Då knackar det på dörren –
“Stig in!“ – och långsamt träder
En munk in öfver tröskeln.

Han var utaf det slaget,
Som, ingalunda sällsynt,
Man möter alla dagar

I påfvedömets städer:
En kapusinerbroder
Med säcken öfver axeln
Och tiggarstaf i handen
Med kåpa, rep om lifvet
Och smutsiga sandaler.
Hans ansigte var frodigt,
Bar föga spår af späkning,
Långt mer af goda dagar
Och mannakraft och helsa.
Der så han stod framför mig
Med kala hjessan lutad
Och med sin tjocka nacke
På trinda, breda skuldror,
Han lifligt mig påminde
Om Ercole Farnese,
Helst om jag tänker honom
I tjenst i Augiasstallet.

Se'n ödmjukt han sig bugat
Och satt sin säck vid dörren,
Han räckte fram en sliten
Sparbössa utaf jernbleck

Och sade: "Eccelenza!
Den helige Sebastian,
I hvars kapell jag tjenar —
Det ligger här helt nära,
Kan ses snedt öfver gatan —
Har snart uppå sitt altar
Ej qvar ett enda vaxljus.
Ve dessa otrons tider! —
Gif derför, Eccelenza,
Per caritá en skärf åt
Det fattiga kapellet!
Den helige Sebastian
Skall rikligt löna eder."

JAG.

Min vän, jag är en fremling,
Har aldrig lärt att inse
Hvad helige Sebastian,
Som jag för öfrigt vördar,
Kan ha' för gagn af vaxljus;
Dock skärfven ger jag gerna —
Men sätt er nu och hvila!
Er vandring varit tröttsam
Måhända. Slå er neder
I soffan här . . .

HAN *korsande sig.*

I soffan!!
O, fresta ej den trötte,
Blott van vid cellens stenbänk,
Med sådan maklig hvila,
Som söfver själens sträfvan
Och väcker syndig åtrå
Till verlden och dess lustar!
Dock, då ni vänligt bjuder,
Så låt en ringa broder
I tacksamhet få sitta
På stolen här vid dörren
Och hvila trötta lemmar!

Han satte sig. Från gatan
Steg carnevalens buller
Igenom öppna fönstret
Och tvang mig att nyfiket
Se ned gång efter annan.
Jag tänkte just att börja
Ett samtal, då ett jubel
Mig åter drog till fönstret
Att se hvad nytt sig tilldrog.

Då såg jag, hur i trängseln
En prydlig vagn måst stanna
En hvit och röd pajazzo
Stod bakpå och en annan
Satt såsom kusk på bocken;
Men in i vagnen stodo
Två ståtliga gestalter,
En Juno och en Hebe,
Uti albanerdrägter.
Jag hann ej undertrycka
Min känsla af beundran
Förrän hon luft sig gifvit
I ropet: "ah, så vackra!"
Då hör jag med förvåning,
Hur strax bakom mig munken
Med dämpad stämma säger:
"Ja visst, Signor', i sanning
Bellissime! — Den största,
Hon som nu tog buketten,
Är hustru till en löjtnant
Vid påfveliga gardet;
Väl något nu till åren,
Men — som ni ser — en drottning.
Hur skulle hon ej anstått
Den vise konung Salomo!

Den stackars mannen — nå ja,
Han är nu blott en löjtnant —
Är ständigt kommenderad
I garnison i Spello.
Så tycker monsignore
Carucci det bör vara“ —

JAG.

Hvad tycker hon då sjelf?

HAN *höjande axlarne.*

Ah!
È donna.

JAG.

Nå, den andra?
Hon med det blonda håret
Och svarta ögonbrynen,
Korallerna kring halsen,
En urbild utaf ungdom
Och öfverdådig helsa?
Hon . . .

HAN.

Ja, jag känner henne.
Tag kikarn, Eccelenza,

Och fortsätt er beskrifning!
När såg ni såd'na armar
Och sådan hals? Tag kikarn!
Och såd'na axlar? Corpo
Di . . .

JAG.

Ah, se nu, nu ser hon
Ju hit?

HAN.

På Eccelenza —
Och ler.

JAG.

Åt mig?

HAN.

Sicuro.
Ah che diavolina!
Och nickar!

JAG.

Ja, i sanning!
Och jag som icke eger
En blomma ens att kasta!

HAN *ifrigt.*

Så nicka då!

JAG.

Nu far hon.
Addio Signorina!
Addio!

HAN.

Hör!

JAG.

Hvad var det?
Jag tyckte...

HAN.

Ja, jag hörde.
Hon ropte: "rivederla!"

JAG.

Till hvem?

HAN.

Till Eccelenza.

JAG.

Till mig?

HAN.

Ah, till hvem annars?

Jag gick från fönstret. Munken
Stod först en stund förlägen
Och strök det tjocka skägget
Med blicken fäst på golfvet.
Han kände kanske på sig
Att nyss han föll ur rolen.

Det låg en bundt cigarrer
På bordet, ganska goda.
Jag tog en, bjöd den vänligt
Uppmuntrande åt mannen,
Som efter någon tvekan
Tog mot den, skar med vana
Bort spetsen, kände på den
Och se'n i första tonen

Af salvelse så utbröt:
"O, hvilken tid af möda,
Försakelse och späkning
Har flytt, se'n sista gången
Jag rökte!"

Obedd derpå
Han slog sig ned i soffan
Just der ja — och lät röken
Gå upp i ljusa ringar
Och mumlade belåtet:
"Nog bättre än Torlonias."

Vi voro åter komna
Till fönstret; men nu satt han
Beqvämligt stödd mot kudden
I soffans hörn och sträckte
Sitt hufvud fram i fönstret.
Han hade lossat repet,
Och kåpan skylde illa
Den breda, bruna bringan
Hvar gång han kom i farten
Med någon ny historia.

Så suto vi en timme.
Då reste han sig plötsligt –
Kanske hans tid var kommen
För tjenst uti kapellet –
Och brådskande han sade:
"Addio, Eccelenza!
Haf tack för visad godhet!
Om någon gång ni ville
Besöka arme munken
Och taga er siesta
I cellen...

JAG.

På er stenbänk?

HAN.

Var lugn! En poverina
Mig gifvit mjuka kuddar.
Jag tog emot som biktfar
Hvad barnslig kärlek gaf mig.
Fast' sjelf jag dem ej nyttjar,
Så för en vän... förstår ni? –
Jag kunde då få bjuda
En äkta, fin liquore,
Hvars make...

JAG.

Har *ni* sådan?

HAN.

Nej ... icke jag. En broder
Den fått för vissa tjenster
Han gjort ... och gör väl ännu
En marchesana – nå ja!
Ni känner henne.

JAG.

Jag? Nej.
En marchesana?

HAN *hviskande.*

Ja visst.
Den der med blonda håret
Och svarta ögonbrynen,
Som ropte: "rivederla!"
Hon kommer hvarje afton
Att höra ave läsas
I helige Sebastians
Kapell.

JAG.

Så när jag glömt det.
Se här en ringa gåfva
Till vaxljus.

HAN.

Ah, behöfs ej.
Den gästfrihet ni visat
Hans tjenare, den gäller
Inför hans helgonögon
Mer än all verldens vaxljus,
Hvaraf han har tillräckligt
Jag menar... det vill säga...
Jag menar... *kunde* hafva...
Miracolo, förstår ni...
Miracolo del santo.

Så sagdt, han log förstulet,
Tog säck och staf vid dörren,
Såg frågande uppå mig,
Liksom ett svar han väntat.

Derpå han höjde handen
Välsignande, och ödmjukt
Han smög igenom dörren.

I Augusti mausolé.

Tutto vince e ritoglie il tempo avaro:
Chiamasi fama, ed è morir secondo
Ne piu che contra 'l primo è alcun riparo.
Petrarca.

Ej stort du aktar, Tid, hvad här med möda
Vi jordens barn som stordåd bragt i ljuset;
Med seklers hjelp du störtar allt i gruset
Och trampar ned hvar mensklig odlings gröda.

Du ökar ej din fart, der tårar flöda,
Och saktar ej din flygt vid glädjeruset;
I afmätt takt du låter höras suset
Af dina vingslag, som till slut oss döda.

Och menskors vägar, så de smås som stores,
Att nå evärdlig äras tomma glitter
Med några tusen år du vet att spärra.

O Salomo! — O tempora! — O mores!
I kejsar Augusti graf jag sitter
Och ser på konstberidartruppen Guerra.

En syn.

Si vous eussiez été du temps de Gabrielle,
Je ne sais pas ce qu'on eût dit de vous;
Mais on n'aurait pas parlé d'elle.
Voltaire.

Sällan under carnevalen jag gick ut
Och med fröjd jag såg den lida mot sitt slut,
Då en afton tvänne landsmän, vänner båda,
Kommo till mig, ville ha mig ut att skåda
Hvimlet ned på corson. "Trefaldt nej!" —
Gaf jag dem till svar — "det vill jag ej.
Gån, men låten mig få vara!"
"Ja, men" — hördes båda svara —
"Just i qväll vi ämnat fara
Ut i vagn — en timme bara —
Mest för vädrets skull." Och efter något prut
For jag ut.

Till en början allting var sig likt:
Larm, confetti, trängsel och buketter,
Fula masker, sminkade koketter,
Dumma upptåg, gälla skratt och slikt.
Här och der dock sågs en vacker qvinna
I kostym — och då en romarinna,
Som med hullets purpurbruna färg
Vitne bar om ungdomskraftens märg;
Ty utaf utländskor voro ganska få
Rigtigt vackra och dessutom alltför små
För att synas; liksom näpna sippor döljas,
När af fulla rosors yppighet de höljas.

Så vi hunnit öfver Piazza di Colonna,
Då med ens jag vardt af häpnad slagen
Vid en syn, så skön, att jag betagen
Trodde först jag såg en Rafaels madonna,
Så en engel... så en drottning... så en Venus...
Så en fé af något himmelskt vitæ genus...
Så... men lugnom oss! I ro fortsättom
Och berättom!

På en vid balkong med prakt draperad
Och med vaser utaf brons ornerad

Stodo mellan lager och orange i blomma
Trenne rikt förgylda stolar, tvänne tomma,
Men den tredje mer än fyld utaf en
Stor och fet signor', som icke gaf en
Enda blick åt dem dernere,
Men båd' en och flere
At den herrliga, som stod framför
Och som *ej* beskrifvas bör;
Allra minst på samma sätt som Lydia, Laura,
Chloris, Fanny, Selma eller Daura
Och de tusen sinom tusen andra,
Som det obehaget haft att vandra
Till odödlighetens firmamenter
Med så konstiga signalementer
På sin kropps detaljer, ända från sin panna
Hela vägen ned, att, *om* de varit sanna,
De bevisat blott, hur vådligt skral
Qvinnan blifvit, om vår Herre
Lemnat henne att dess värre
Danas efter skaldens ideal. —

Dock att hon, om hvilken här är fråga,
Väl förtjente en poetisk råga

Utaf ack! och o! i ljuf förening
Derom, hoppas jag, fins numer blott *en* mening.

Synen varade en knapp minut;
Och så tog den slut.

Hittills tyste hördes nu vi alla
Om hvarandra ropa och befalla
Kusken vika af och kortast göra svängen
För att genast åter komma in i trängen.

Sagdt och gjordt.
Öfver all förväntan gick det fort.
Kusken hörde till de vana,
Som förstå att ana.

Knapt en qvart förflutit, och vi foro
Åter re'n förbi den plats, der nyss vi voro.
Hon stod qvar der än, men var nu blifven
Tätt omgifven

Utaf damer och af kavaljerer
Tydligt ur societetens högre sferer.

Då vi hunnit midt framför balkongen,
Dit buketter flögo ifrån alla
Håll och kanter, men de fleste syntes falla
Ned igen, till grämelse för mången,
Som sitt allra bästa gjort
Välment, men för fort –
Sådant händer
Äfven uti kalla länder –
Reste vi oss, långa som vi voro
Halft högtidligt, utan fjesk och oro,
Och med blottadt hufvud kastade vi trenne
Ståtliga buketter upp till henne.

Lyckan stod oss bi. De syntes alla
Ned för hennes fötter falla.
Glad hon tog dem mot af sin omgifning.
Derpå lutad öfver stängselranden,
Med en rörelse af handen,
Vacker öfver all beskrifning,
Sade hon ett tack och sig tillbaka drog
Med en nästan kunglig nick och log.

Tysta, tjusta stodo vi
Ännu länge, sedan vagnen gått förbi.
Och jag tyckte, att en glans sig spred
Öfver Corso, som då sol går ned.

På ruinerna af Caracallas termer.

Hvad Roma fram bragt, medan spiran det höll
I senig hand ut öfver en kufvad verld,
Bär än i murgrus sönderfallet
Stämpel af herrskarekraft och storhet.

På Aventinska kullen det står en bål
Ruin af stenblock, bågar och brustna hvalf;
Vidt kring han vitnar tusenstämmigt
Hvad Caracallas termer voro,

Då sextonhundra rum för de badande
Och lika antal kamrar för slafvars hop,
Förmak och salar, fylda rikt med
Vaser och fresker och marmorstoder,

Då tak och golf af skimrande mosaik,
Trappsteg af basalt, väggar af serpentin,
Porthvalf af porfyr, portasanta
Manade mängden till stundens njutning.

Nu trängs ej mer eröfrarefolket här,
Ej mer palestran dånar af vådlig lek;
Blott då och då barbarers söner
Grusade grunden med undran trampa,

Och spörja noggrant väktaren, hvar det var
Som Tjuren, Torson, Hercules grofvos fram
Bland hundra andra stoder, hvilka
Stympade fröjda ett nutidsslägte.

Sista qvällen i carnevalen.

Carnevalens sista dag var inne,
Vädret herrligt, hvimlet brokigt,
Lifvet ut' på Corso mer än vanligt tokigt,
Och jag sjelf ej helt och hållet utan sinne
Att förlika mig med obehaget
Utaf trängsel, skrik, confetti,
Som jag kanske ej gjort rätt i
Att så hårdt bedöma; ty strängt taget
Bör ej sådant lappri hindra en att njuta
Stundens glädje, sådan som den är;
Klok är den, som icke räknar för besvär
Att ibland med ulfvar tjuta,
Utan tager seden, der han väl är kommen,
Och så lefver, om han kan det, som en

Monsieur Chose, en fideikommissarius,
Hellre än han söker äran af att vara
Lik en trög och högbent dromedarius.
Sådant kan man mycket gerna spara
Utan skada för effekten
Till's man är *ur* fläkten.

Men — så hör jag någon fråga —
Carnevalen var ju nyss en plåga?

Ja; men se förhållandet är detta,
Som jag kanske haft den äran att berätta,
Att... men ej behöfver jag förklara
Hvad jag inte alls är skyldig att besvara!
Vare det nog sagdt, att carnevalen
Nu i dag ej syntes mig så galen;
Hvarför också villigt jag for ut
Och var med från början och till slut.

Icke är det derför sagdt, att jag changerat
Eller ändrat smaken;

Det är bara carnevaln, som embellerat.
Det är saken.

Alltså: vädret det var herrligt, hvimlet brokigt,
Lifvet ut' på Corso mer än vanligt tokigt,
Och jag sjelf rätt äfventyrligt stämd.
Carnevalen hade tagit hämd!

Vi, som åkt tillsamman förra gången,
Då vi sågo "synen" på balkongen,
Ville äfven nu kampera samman
Och som bröder dela fröjd och gamman;
Togo derför samma kusk och hästar,
Som vi hade då
Med galoner på
Vackrare buketter, bättre västar,
Nya fina handskar, det förstås, ty färden
Skulle nu ju gå igenom stora verlden.

O, hvad slumpen ofta leker grymt
Med förhoppningar i detta lifvet!

Dagen gick till ända utan att en skymt
Utaf henne blef oss gifvet
Att få skåda,
Trots den mängd försök, som icke utan våda
Gjordes att oss tränga genom barrikader
Utaf fylda vagnar uti dubbla rader
För att komma åter till balkongen,
Dit förgäfves dock den ena gången
På den andra våra blickar vändes.
Ack, i dag ej någon nick oss sändes!
Och till slut gick solen ned,
Och vårt hopp gick med.

Mörkret brutit in, och tusen sinom tusen
Gnistra allaredan de små ljusen,
Ständigt tända, ständigt släckta ut,
Som förkunna carnevalens slut.
Trängseln ökas, liksom dunklet, hvar minut
Snart utefter hela Corso hörs ett tjut
Utaf jubel ifrån hopen,
Hvari blott urskiljas ropen:
"Senza moccoli" och "sia ammazzato!" —
Ve mig! Här vill något till att vara Cato.

"Här är eld, Signor'!" — så ropar en
Lutande sin vår ned öfver balustraden;
"*Min* är varmare, om ni vill·ha' den" —
Ler en ann' med röst som en sirén,
Under det en tredje hotar: "Eccelenza,
Vill ni hit, så kom, men inte senza" ...

Men jag hör ej längre hvad hon säger,
Står som Hercules och väger
Pro och contra mot hvarann':
Skall jag? — Skall jag icke? — Skall jag?
Ja, visst skall jag. Men, tänk nu, ifall jag
Se'n vill gå, men inte kan...
Eller kan, men inte får...
Eller får, men inte går...
Bagatell!
Det är carnevalens sista qväll.

Snart har jublet öfvergått till yra.
Ingen låter mer sig styra,
Icke ens af ålder, kön och rang och sed.
Allt har kommit nu på sned.

Sjelfva hedersprosan till och med
Gläds att känna sig ur led.

Under denna non plus ultra villervalla
Skildes jag från mina vänner, rördes
Om i strömmens hvirflar, fördes
Fram och åter likt ett flarn bland andra alla,
Än på gator och balkonger
Än i fönster och salonger
Jemt bland obekanta
Stundom rätt charmanta
Individer,
Märker ej hvad tiden lider,
Tills med känslan hos en torso
Ej af sten, förstås, men utaf kött och blod,
Slutligen jag stod
I en simpel osteria nära Corso,
Dit man sagt mig att Trasteveriner
Skulle komma och vid tamburiner
Dansa saltarello. Dock att titta
Var mig vida mindre af behof än sitta.
Derför slog jag strax mig ner
Vid ett bord, der ingen mer
Satt sig än.

O, hvad det kändes godt i
Trötta kroppen att få sträcka på sig
Och att sedan få sig
Orvieto med biscotti!

Från min vrå, der jag mig makligt lutat,
Skulle just jag gå, se'n väl jag slutat
Min fiaschetta, då igenom dörren
Trenne herrar stego in, dem förr en
Gång jag tyckte mig ha' sett, men när och hvar,
Derom till en början var jag mindre klar.
Men, då snart de stegen vände
Bort till bordet, der jag satt,
Och der plats fans, såg jag att
En åtminstone jag kände:
Den der store, fete herrn uppå balkongen
I den gyllne stolen, som jag såg den gången,
Då *hon* — drottningen — madonnan — fé'n
Öfver Corso spred sitt trolska sken.
Efter honom gick en högrest, äldre man
Med förnäma later, och vid denne
Lätt en yngling.
Men ... hvem är väl han,
Som till den grad liknar henne?

Ah, naturligtvis en bror. —
Som en blixt den tanken for
Genom mig, men snart
Tog den *annan* fart.

Närmst på bänken framför mig sig satt
Den der fete; och invid hans sida
Ynglingen, mot hvilken han sig vändt, så att
Jag var nästan skymd bakom hans vida
Öfverrock; och på en stol midt öfver bordet
Satt den äldre, förde ordet,
Kallade den unge med ett skämtsamt grin
Än "min prins", än "min kusin",
Bjöd cigarr och slog i vin,
Som dock denne med förlägen min
Icke tycktes vilja smaka,
Utan sköt tillbaka.

Han var klädd uti en fantasikostym,
Bar en svart barett med stor och ståtlig plym,
Som, oaktadt långt den ned i nacken nådde,
Snart nog dock förrådde

Mycket mer af lockigt hår
Än en junker bära får.
Likaså för ögon som ej blunda
Röjde spanska kappan lätt
Former mer än nödigt runda
Äfven för en sextonårig sprätt.
Intet tvifvel mer. Det är ju *hon*, som sitter
Här vid bordet, *hon*, som spritter
Utaf fröjd, än qvinligt rädd, än barnsligt yr,
Åt sitt första, stora äfventyr.

O, hvad hon var skön! Och hur belåten jag,
Som ett sådant slut fick på min dag!

Plötsligt genom dörren rusar in en hop
Af pajazzer uti fula masker,
Skramla med tambur-de-bask'er
Under vilda skratt och rop.
Skrämd af larmet hon sig reste; och de andra
Båda äfvenså; försökte derpå vandra
Genom trängseln ut; men hastigt hon sig vände
Som om något saknats; och då hennes blick

Dervid föll på mig, ett drag af undran gick
Öfver hennes anlet. Kanske att hon kände
Mig igen. Hvem vet? Snart likväl hon försvann,
Och för mig att stanna intet skäl jag fann.

Re'n jag färdig var att gå,
Då jag af en slump fick se på bänken
Ligga qvar en liten handske. Tänk en
Sådan tur... att kanske åter få
Se, ja tala vid...

Strax ut jag far
Som en pil på gatan, har
Snart i dunklet syn fått på en grann
Vagn med spann,
Och jag vet ej hvarför, dock det kännes...
Den är hennes.

Ja, der är hon; skall just fara.
Raskt jag stiger fram och lyfter hatten,
Visar upp den funna skatten,

Frågar vördsamt: "Månn' ej denna vara
Tappad utaf er, min prins?"

Hon log,
Sade derpå artigt, i det hon den tog:
"Prinsen tackar för i qväll, Signor',
Och prinsessan för i går."

Campagnolen vid Ponte Molle.

Italienaren söker ett sannt i naturen
och får ett stort.
Ehrensvärd.

I osterian
Vid Ponte Molle
Jag åt min middag
Med några landsmän.
Då steg der långsamt
Igenom dörren
En campagnol;

I fårskinspels med
Det ludna utåt
Och läderbälte
Kring fasta lifvet,
Med ryttarstöflar
Och spetsig filthatt
Och pik i hand.

Med säker hållning
Han gick till bordet
Och lyfte hatten
Och sade höfligt:
"Sia permesso" —
Och lugnt sig satte
  Förr'n svaret kom.

Han åt sin skinka
Och drack sin flaska,
Gaf svar på frågor
Med skick och later,
Som kunde gillats
I stora verlden,
  Ehvar som helst.

Med undran såg jag
De ädla dragen,
Det enkla sättet,
Den öppna blicken,
Och sjelf mig sporde:
"Det är väl ändock
  En utklädd prins?"

Det ges en bildning
Guds gåfva är den —
Som ej i arf går
Och ej förvärfvas;
Börd, guld och lärdom,
Rang och kraschaner
  Ej gifva den.

Och derför händer
Och ej så sällan,
Att högt uppsatte,
Ja, högst betrodde,
Båd' de som duga
Och icke duga,
  Dock sakna den.

Med undran ser jag
De grofva dragen,
Det simpla sättet,
Den slöa blicken
Och sjelf mig spörjer:
"Det är väl ändock
  En utklädd dräng?"

Vicus sceleratus.

Solen bränner het i branta gränden,
Höljd af skräden, smuts och tiggarlumpor;
Kring de öde husens murkna trappor
Frodas ogräs.

Ut ur fönstren stirrar hålögd tomhet
Ned på stigen, der ett lif ej rör sig;
Här och der blott spratlar under sopor
Skorpionen.

Ve dig, Tullia! — Öfver dessa stenar
Låg en gång din konung fallen, sargad,
Och du dref ditt vilda spann att trampa
Ädle hjelten.

Trefaldt ve dig! — Ty han var din fader;
Och du kunde dock, du tigerhjerta,
Se de blodbestänkta hjulen krossa
Grånad tinning.

Sedan dess förbannelse har hvilat
Sekelstung uppå ogerningsplatsen
Och från slägt till slägt den nämns med afsky
Sceleratus.

En siesta på Monte Pincio.

Le stupide et le bel esprit sont également fermés à la vérité. Il y a seulement cette différence, qu' ordinairement le stupide la respecte, et que le bel-esprit la méprise.

Malebranche.

En bekantskap jag gjorde på vägen till Rom
Med en fransman, en grefve de Haut;
Han var vacker och qvick och förmodligen rik,
Men en slaf under allt "comme il faut".

Och vi råkades ofta, men glad var han ej;
Han såg harmsen ut till och med då
När en carnevalsqväll ned åt Corso han for
Med buketter och spann comme il faut.

Före middag i går upp till Pincio jag gick,
    Slog mig ned på en bänk och såg på,
Huru vackert i vårsolen allt tog sig ut,
    Hur naturligt och dock comme il faut;

Då jag såg honom komma. På afstånd allt re'n
    I förtjusning jag ropade: "Åh,
Hvad vår verld dock är skön!" -- "Är hon det?"
                                        blef hans svar
    I en ton, icke fullt comme il faut.

Han tog upp sin pince-nez, såg sig kring med förakt,
    Och med öfvermod fortsatte så:
"Och det kallar ni *verld!* — Ah, pardon, mon ami,
    Comprenez vous que ce que c'est comme il faut?"

"Det är sannt, utaf verldar det gifves en mängd,
    Som lär vandra omkring i det blå;
Jag har sett några stycken och hört deras namn,
    Men har glömt dem totalt, comme il faut."

"Att der ofvan skall finnas en bättre slags verld —
För de bättre — det kan jag förstå;
Men att tala om den så långt före entréen
Det är löjligt och ej comme il faut."

"Sedan har man den verld, som ni kallat för vår —
Att hon nämns blott är mal à propos —
Med sin otäcka röra af klasser och stånd
Om hvarandra... är *den* comme il faut?"

"Och dock *fins* det en verld, som förtjenar sitt namn,
"Le beau monde", hvars storhet så få,
Som stå utanför den, kunna fatta... och det
Visar bäst, att den är comme il faut."

"Öfverallt är *den* verlden sig alldeles lik
Och i allt råder samma niveau,
Så i bildning och tycken, som vanor och ton;
Ty det gifves blott *ett* comme il faut."

"Hon har nog af sig sjelf i Paris och Berlin
Och i Florens och Wien också,
Och hon fordrar ju blott att beundras och ses,
Som är vilkor för allt comme il faut."

"Men, hur är det i Rom? — Blott för konst och natur
Fins intresse. *Oss* låter man gå;
Och är oförskämd nog att, som ni, i hvar slusk
Se en man utaf verld comme il faut."

Hans predikan var slut. Jag brast ut i ett skratt
Och jag... vaknade. — Grefve de Haut
Sågs ej till; men hans kort låg på bänken. Der stod:
"Dröm ej högt! Det är ej comme il faut."

Hädelse.

Petrus, gjuten i brons, sitter i väldig dôm,
Apostoliskt sin hand lyfter han signande,
Men till kyssning sin fot sträcker den gamle fram
Nästan olympiskt.

Också sägs det att ung var han en hednisk gud,
Jupiter tonans sjelf. Nu han podager fått.
Kyssning lindrar hans värk. Käns den för svår, han än
Dundrar okristligt.

Berenice.

Date mi pace, oh duri miei pensieri!
Non basta ben, ch'Amor, Fortuna e Morte
Mi fanno guerra?

Petrarca.

På besök för någon tid tillbaka
Var jag hos Blommér, som ämnar måla
Loke, fängslad i en öde håla
Tjent af Sigyn, af sin trogna maka.

Som modell för henne stod en qvinna,
Hög och vacker, men med kinder bleka;
Och vid pallen sågs en flicka leka
Lyssnande ibland till namnet Ninna.

Vid en rast hon satte sig och lade
Trött sin magra hand uppå den lilla;
Och vid mina frågor teg hon stilla
Till en början; men till slut hon sade:

“Jag är enka, blef det tre år sedan,
Sjuk och fattig, heter Berenice,
Står modell som “donna infelice“,
Sex och tjugu år, men gammal redan.“

“I Viterbos mörka fängselhåla,
Smidd till hand och fot i lifstidsboja,
Dog min man. Jag öfvergaf vår koja,
Får mitt bröd hos fremlingar, som måla.“

JAG.

Säg mig, hvarför eder man hölls fången
I Viterbo!

HON.

För ett mord. Den arme

Var utom sig... vild... Gud sig förbarme!
Ville mörda mig också den gången.

JAG.

Sådant odjur!

HON.

Odjur? O nej, herre!
Ädel var han, kär han höll mig, gjorde
Hvad som hvar och en, som älskar, borde.

JAG.

Var det *er* skull då?

HON.

Ack ja, dess värre.

JAG.

Huru så?

HON.

Det var vid skördefesten

I Albano. En abbate tog åt
Pilen i mitt hår. Jag endast log åt
Hans försök. Jag borde dödat presten.

Stackars Ninna! Hade jag ej henne,
Dog' jag glad. Hvi skulle då jag klaga?
Nu jag *måste* lefva... kanske taga
Mig en man. Jag *kan* ej föda tvänne.

JAG.

Arma qvinna, du vill alltså sälja
Bort din kärlek för att skaffa föda
Åt dig?

HON.

Mig!? — *Jag* lefver hos de döda,
Icke *hon*. Har jag väl rätt att välja?

All min kärlek röfvades af döden.
Hvad som åter står jag gifver villigt
Den — och det är icke mer än billigt —
Den, som räddar *hans* barn ifrån nöden."

Det vardt tyst. “Nu ställ dig, Berenice!“
Bōd Blommér. Hon reste sig, den hōga,
Såg på Loke med ett tårdränkt ōga...
Sigyn var hon, “donna infelice“.

Heliga veckan.

Att carnevaln är slut och dermed dess profana
Så skämt och sång och dans, som mål alltför bastanta,
Till hälften blott är sannt; ty "santa settimana"
Väl settimana är, men ingalunda santa.

En nunneinvigning.

Klosterdøren er lukt; nu for hende den aldrig sig aabner,
Hist over Altret sig teer Nonnen bag Gittret igien.
Kransen har hon nedlagt med Verdens Roser de røde,
Lokkernes yppige Strøm rulled til Jorden og svandt.
Ingemann.

Nyss i ett klosterkapell ej långt från villa Negroni,
Der jag vandrat omkring, stod jag i trängseln och såg,
Såg med undran och harm, huru fyra romerska flickor
Vigdes till himmelens tjenst. Hör, hvad jag hörde och såg!

Klädd i prunkande skrud vid altarets fot kardinalen
Satt på en gyllene stol kall, högtidlig och tyst;
Prester stodo omkring med blickar sänkta mot golfvet,
Armarne lagda i kors, läpparne rörda till bön.

Klerker med ljudlösa steg och mjuka, smidiga later,
Gingo åter och fram, sysslande ständigt och jemt,
Under det rundt om altarets ring en krets af drabanter
Höll med sträckt bardisan böljande massan i styr.
Kransar af löf från väggar och tak, välluktande vaxljus,
Ångande rökelsekar spredo en döfvande doft.
Luften var qvalmig och tung. Från fönstren, klädda med blommor,
Dagern, sparsam och grå, knapt förmådde gå in.
Tystnaden ökades blott af presternas mumlade böner,
Ljusens flämtande sken skingrade skymningen ej.
Dock i dess dunkel jag såg en "virgo incoronata"
Skåda från altarets höjd olycksbådande ned.

Hör, nu ljuder en stilla musik. Den trängande hopen
Höjer sig upp på tå, lutar sig fram för att se,
När från en afsides dörr två fjärilsvingade englar
Sväfva i kyrkan in, golfvet med rosor beströ.
Parvis följa dem åt de lockomkransade brudar,
Svepta i slöjors flor, hvita från hufvud till fot,
Stanna omsider och sjunka på knä framför kardinalen,
Lutande ödmjukt ned hjessornas rosiga natt,

Medan på altarets steg de båda seraferna lekfullt
Sätta sig neder och se undrande uppå hvarann,
Lika de himmelska barn som den åldrige mästarn Bellini
Älskar att måla ibland nedom Madonnans tron.

Men, då orgelens ton förklingat, höjer en pater
Böjliga stämman till tal, ordrikt, flytande, grannt,
Prisande lycklig den mö, som långt från bulrande verlden
Njuter i klostrets hägn Edens saliga ro,
Som uti hjertat bär sin trogne, himmelske brudgums
Ljusa, herrliga bild, älskande, älskad alltjemt,
Och som försakar med glädje den fröjd, som jorden kan bjuda,
För att i himlen en gång famnas som Frälsarens brud.

Sådant och annat slikt med ifver patern predikar,
Kanske troende sjelf sanningen af sina ord.
Talet han slutar med bön, och derpå han manar högtidligt
Alla att hvar för sig styrka sitt löfte med ed.

Lång, omensklig och grym var eden; men alla de svuro
Likväl med hörbar röst, stundom qväfd utaf gråt.
Gräslig förbannelse sist de kallade ned ifrån himlen,
Om de ett hårsmån blott veko ifrån sitt förbund.

Nu uppå skälfvande knän de släpa sig fram till prelaten,
Kransarne taga de af, lägga dem sakta ned,
Sträcka så darrande fram de sänkta hufvudens offer,
Och för hans härjande hand faller det yppiga hår.
Sist han välsignelsen ger och vinkar med ringprydda handen,
Och ifrån tårstänkt golf stiga de vacklande upp;
Famla en stund som blinda och fatta hvarandra i armen,
Trefva med staplande steg ned ifrån altarets rund.
Knappast för snyftningar hörs det "salve regina cœlorum"
Som från en osedd chör tränger ur klostret sig fram.
Englarne ordna i hast sina målade vingar och trippa
Glada från trapporna ned, visande brudarne väg.
Långsamt följa dem de och snart de synas ej mera.
Gnislande porten är stängd. Verlden de sagt sitt farväl.

Vigselakten var slut. Den skådebegärliga hopen
  Pratade, helsade, log, skyndade ut för att se
Kardinalens eldröda vagn och kolsvarta hingstar,
  Påfliga Schweitzarnes vakt, innan de hunnit sin väg.

Stannade ingen moder med tårfulla ögon derinne?
  Glömde sig der icke qvar *någon* sörjande vän?
Sågs ej mot marmorkolonnen sig luta blek och förtviflad
  Han, som höll henne kär? — Nej, kapellet är tomt.
Lydia Mastrodicasa, Maria Giacinta Catoni,
  Angela Sassi och du Anna Teresa del Pó,
O, hur lyckliga I, om I så verlden förgäten,
  Som hon förgätit er! Trefaldt lyckliga då!

Vid "santa scala".

Vielleicht wacht der Heilige Geist,
wo die Theologen zu tief schlafen.
Luther.

Du har väl hört om trappan underbara,
På hvilken Frälsarn gick i forna tider
Upp till Pilati domssal? — Sent omsider
Hon fördes hit till Roma. Låt så vara!

Vid henne står jag; ser, hur vantrons skara
Steg efter steg med möda uppåt skrider
På bara knän och nötta radband vrider
Och tror sig så allt närmre himlen fara.

Är det ej ämne för jeremiader?
I Romas prester, hvar står det väl skrifvet
Att himlen nås på slik en "via mala"?

Må Han, som en gång bad från korset: "Fader,
Förlåt dem!" och för bödlarne gaf lifvet,
Så bedja än i dag från santa scala!

Allegris Miserere.

Ve Eder, som gören menniskorna hyende under armarne och örongott under hufvudena, både ungom och gamlom, till att fånga själar: och när I hafven fångat dem, så sägen I dem lif till.

Hesekiel.

Nu jag hört Allegris Miserere.
Och jag lefver, är ej platt förgången
Uti svallet af estetisk tjusning,
Om jag ock en stund — det var förlåtligt —
Mäktigt bortförd af dess höga vågor
Miste sansen.

Det var femte dagen
I den helga veckan, klockan fyra.

I kapellet, det Sixtinska, rådde,
En högtidlig stämning. Nära skranket,
På en plats, som säkert väckte afund,
Stod jag ibland främlingar från alla,
Nästan alla Europas länder.
Öfver mig jag hade Buonarotis
Herrligaste skapelse — jag menar
Hvalfvet med profeter och sibyllor,
Jehovahs cheruber menskovordna,
Omkring hvilka evangeliskt ljusa
Barnserafer stå och glade lyssna;
Rätt framför mig uppå altarväggen
Mörk och hemsk "Judicium extremum"
Utaf samme målarkonstens Dante;
Och till höger och till venster andra
Verk af stormän, små bredvid Titanens.
Ofvan altaret och på detsamma
Brunno vaxljus, men med bleka lågor,
Ty ännu i aftonsolens strålar
Lyste öfre delen af kapellet,
Under det att i den nedre redan
Qvällens skymning bredt sin dunkla slöja
Öfver föremålen.

Här i midten
Påfven satt uppå sin tron, kring honom
Uppå höga bänkar kyrkans furstar
Och ned om dem, nästan undanskymde,
Lägre dignitärer; alle klädde
Efter rang och värde, hvar på sitt vis,
Uti granna skrudar.

Länge var det
Tyst som i en graf. Till slut dock hördes
Chören börja.

Texten var ur Davids
Första botpsalm tagen, och musiken —
Om den så bör kallas — var en oskön,
Sträf och torr, recitativisk messning,
Unison, blott någon gång förmildrad
Af en treklang. När nu psalmen slutats,
Släcktes ett af ljusen, och en tystnad
Trädde in helt kort, ett par minuter;
Derpå började en psalm å nyo,
Annan text, men föredraget lika
Som förut; och när så denna ändats,

Släcktes andra ljuset. Och så fortgick
Denna underliga andaktsöfning,
Lika tröttsam båd' för själ och sinne,
Till dess tjuge psalmer voro sjungna,
Och af ljusen, tjuguett från början,
Endast ett stod åter.

Hade örat
Under denna långa tid af vånda
Plågats af ett evigt enahanda,
Så var detta ingalunda fallet
Dock med ögat.

Aftonsolens skimmer
Hade småningom flytt bort ur hvalfvet,
Och cheruberne deruppe svept sig
I ett hotfullt mörker. Platsen åter
Närmast altaret var nu den enda,
Hvarest föremålen kunde skönjas
Trots en ständigt svagare belysning.
Och när denna slutligen bestods af
Enda lågan från det sista ljuset,

Som med dystert sken i ängslig flämtan
Endast då och då förmådde skingra
Mörkrets skuggor kring den nedre delen
Utaf Domens tafla — denna fasa,
Der en afgrund, full af gräsligheter,
Öppnar sina svalg, och öfver dessa
De fördömde, gyttrade tillhopa,
Våndas, vrida sig i fåfäng sträfvan
Att ej sjunka, under det att andra
Re'n betagna af förtviflans stelkramp
Hopplöst stirra ned mot helvetsgapen,
Ständigt dragna dit af syndens tyngdlag —
Och det syntes som om dessa massor
Rörde sig i dunklet upp och neder;
O, då greps jag af osäglig ångest
Och jag vände bort min blick från synen.

Då, hvad buller? Skrämd jag for tillsamman
Som det ofta händer, då en längre
Tystnad plötsligt brytes. Uti mörkret
Mera hör jag, än jag ser, hur alla
Bispar, Patriarker, Kardinaler
Samfäldt resa sig från sina säten
Och med påfven uti spetsen skrida

Långsamt fram mot altarrunden, falla
Der på knä.

Det sista ljuset flyttas
Ned ifrån sin plats, men släckes icke.

En minut af helig tystnad följer;
Och så stiger som ett rop ur djupen
Miserere.

Aldrig skall jag glömma
Denna stund, så gripande högtidlig.
Jag var hänförd... utom mig...

Ja, jag *var* det; och *då* frågas icke:
Hvarför? *Nu*, då endast minnet
Blekt, men oförgätligt, står mig åter
Af hvad förr jag genomlefvat, pröfvas
Mången gång hvad då blott kändes.

Så ock
Gör jag nu, men kanske orätt.

Liksom
Mången bild allenast på *den* platsen,
Der den sattes först i rätt belysning
Utaf mästarn sjelf, sitt värde eger —
Alltså icke helt och hållet eget —
Så ock detta Miserere.

Ej af
Någon hög melodisk skönhet, ej af
Någon harmoniens rika vexling
Och ej heller utaf något särskildt
Egendomligt uti rytmen är det
Som det rättvist får sitt pris; dess mera
Utaf stunden, stämningen och sättet,
Hvarpå dessa massor utaf toner,
Breda, dragna, dunkelt i hvarandra
Gående och mystiskt väfda samman
Mäktigt svälla ut och åter bortdö
Såsom ljuden ur en eolsharpa,
Öfver hvilka, lika meteorer
Plötsligt glänsande i stjernerymden,

Röra sig i höga, djerfva banor
Fria stämmor, klingande och skära
Af det underbara slag jag lärt att
Känna re'n förut i Ara Coeli.

Jag var hänförd – det är redan erkändt –
Och betagen, men ej blott af sången;
Nej, det var *det hela,* som förtjuste
Öga, öra, fantasi och känsla.
Det var skönt, men icke af *det* slaget,
Som sin lifskraft evigt nyfödd hemtar
Ur sin egen sannings friska kärna;
Det var skönt, men som ett Sodomsäple,
Som en praktfull lusteld uti natten,
Grannt, men väsenstomt, ett ytligt skenlif.

Du katolska, sekelsgamla kyrka,
Som med tillhjelp utaf konstens häftyg
Så förstår att lyfta, rycka till dig,
Tjusa och berusa unga sinnen
Och de gamles söfva och bedöfva;
Det är tid, att du i säck och aska

Tänker på judicium extremum,
Låter ljusen brinna, tänder flere
Och på allvar sjunger miserere.

Föredömets makt.

Som fordom Petrus, då han gick att vitna
På korsets stam om Kristi läras sanning,
Ovärdig höll sig att som Han få lida
Och derför valde dö, i ödmjukt sinne,
Upp- och nedvändt;
Så har hans följe, då det gått att vitna
I klostrets famn om samma läras sanning
Ovärdigt hållit sig som Han att lefva
Och derför valt ett lif, i ödmjukt sinne,
Upp- och nedvändt.

Pio nono.

Quegli, che usurpa in terra il loco mio
Il loco mio, il loco mio, che vaca
Nella presenza del figliol di Dio,
Fatto ha del cimíterio mio cloaca
Del sangue e della puzza, onde il perverso
Che cadde di qua su là, già si placa.
Dante.

Såsom god protestant öfver påfven jag svär
Och i honom jag ser antikrist;
Men hvad Pius beträffar, så kanske jag är —
Eller *var* väl — en smula papist.

Då jag såg honom först — i Sanct Peter det var,
Der han bars i solenn procession
På sin gyllene stol uti påflig talàr —
Såg han ut som en kung på sin tron.

Under sidenkalotten det gråsprängda hår
  Som en ljusning kring anletet sken,
Och i djupblåa ögat det glänste en tår,
  Och hans blick som ett helgons var ren.

När han sänkte sitt hufvud och lyfte sin hand
  Till välsignelse, ödmjuk men stark,
Då det var som han sett det förlofvade land
  Uti fjerran, en from patriark;

Men när hjessan han höjde och såg på det folk,
  Som på knä tog välsignelsen mot,
Då han syntes mig sträng, som en budordets tolk,
  Så som Moses vid Sinais fot. —

Så han färdades långsamt mot altarets rund
  Under chörernas hyllande sång:
"Tu es Petrus", min kyrkas orubbliga grund
  Genom vexlande tidernas gång.

Och han hörde och log; och mot hvalfvet han såg,
Der de orden i jätteskrift stå,
Och ett underbart skimmer i ögonen låg,
Ej martyrens, men vackert ändå.

Pio nono! Du trodde de orden och blef
Den du är — men ej Petrus — till slut;
Och du såg ej den handen der ofvan, som skref:
"Mene tekel" och "Tu es" strök ut.

Domine, quo vadis?

Så lärer oss legenden:
När Petrus låg i bojor
I Carcer Mamertinus,
Han greps af dödlig ångest
Vid tanken på de plågor
Han hade snart att utstå.
Hans väktare, som redan,
Af hans predikan rörde,
I hjertat vore kristne,
För längesedan upphört
Att honom strängt bevaka;
Och stora hinder lade
Sig derför ej i vägen,

När sent en qväll den gamle
Aposteln tog till flykten.

Hans färd gick öfver Forum.
Han hade ämnat söka
Ett skydd den första natten
Hos döpte slafven Pollux,
Som bodde i en koja
På Aventinska kullen;
Men skrämd af hvarje buller
Han ständigt ändrar kosan;
Och snart han kommer vilse
Och känner mer ej vägen.

Så vankade den arme
Än hit, än dit i natten.
Mörkt var det för hans öga
Och än mer mörkt i sinnet.
Till slut, då dagen grydde,
Han såg, att han befann sig
Ej långt från via Appia.

Mer lugnad han sig känner
Att vara utom staden;
Och trött af flyktens mödor
Och själens jemna oro
Han söker sig ett gömsle,
Der han en stund kan hvila.

Ett sådant fans helt nära.
Det var en stenig kulle
Ett stycke ifrån vägen,
Der ingen boning syntes
Och ingen stig sågs trampad.
Dit gick han att sig lägga
I ro. Då ser med skräck han
En man, som långsamt stiger
Motsatta sidan uppför.
Hvad var att göra? Springa
Han orkar ej. Att stanna
Han vågar icke. Hastigt
Han gömmer sig, betraktar
Den kommande med bäfvan;
Men denne tyckes icke
Befatta sig med Petrus,
Sin väg han vandrar stilla

Framåt mot kejsarstaden
Och går förbi. Då öppnas
Med ens apostelns ögon.
Han känner vandringsmannen,
Som ock tycks känna honom.
Det är ju Herren Jesus! —

På sina knän han faller
Och med osäglig ångest
Han stammar fram: "O Herre,
Hvart går du?" — Denne stannar
Ett ögonblick och svarar
Med mild, men sorgsen stämma:
"Till Roma, Simon Jonæ,
Att åter varda korsfäst." —

Så sagdt, och han försvinner
I morgongryets dimma.

Men Petrus upp från marken
Med kraft i hast sig reser.
Han känner ingen trötthet

Och ingen fruktan längre.
Med snabba steg han skyndar
Ned till den stora vägen.
Hvart han skall gå, nu vet han
Och väljer ingen omväg.
När solen steg på fästet,
Vid fängseldörrn stod Petrus. —
Så lärer oss legenden.

Der detta skedde, står nu
En liten, fattig kyrka.
Blott *en* relik den eger;
Det är den sten, på hvilken
Vår herre stod, när svaret
Han gaf åt Simon Petrus.
Den stenen bär ett märke
Af Frälsarns fot; men ligger
Omgifven nu af galler,
Att helga spåret icke
Utaf de frommes kyssar
Med tiden må utslitas.

Gå, vilseledda skara,
Som utaf kyrkans galler
Från Jesu fotspår hålles,
Gå bort till vatikanen!
Der har du påfvens toffel —
Kyss den! Men kyss den dugtigt,
Att snart den må utslitas!

Kåttarepredikan i Jesuiterkyrkan.

Hennes hus äro helvetets vägar, der man nederfar i dödsens kamrar.

Salomo.

Aktar du högst den kärlek du har till dig sjelf och det ditt är,
Till vår synliga verld och de sinliga tingen här nere,
Deremot ringa kärlek till Gud och kärlek till nästan,
Ringa idéernas verld och naturens eviga under;
Anser du rikedom, makt och herravälde på jorden
Så som de enda, de yppersta mål för menniskosträfvan,
Deremot vetenskap, konst som medel allenast att leda
Massorna ditåt du vill för att röfva dem tanke och frihet;

Tror du att mord och hor, att tjufnad, mened och
dylikt
Endast då äro brott, när de *icke* begås med berådt
mod,
Deremot samvete, heder och tro vara band uppå
mängden,
Dem du efter behag löser upp för dig sjelf, då det
gagnar:
Gå då, fördomsfrie, skrif in dig i Orden och gör din
Afskedsbugning för Gud i den gyllene röfvarekula,
Hvilken sig "ad majorem Dei gloriam" djerfts att
Kalla "chiesa del Gesu".

Ghetto.

Liksom Petri Roma i sitt sköte
Gömt ett Ghetto,
Så har Romas Petrus också Judas
Gömt "in petto".

Hvem är han?

Oh Simon mago, oh miseri sequaci,
Che le cose di Dio, che di bontate
Deono essere spose, voi rapaci
Per oro e per argento avolterate!
Dante.

"Hvem bland lefvande nu anser du mäktigast?" –
Så mig sporde en vän, hastigt och tyst, då jag
Bredvid honom gick ut ur San Pietros dôm
Långfredagen vid messans slut –
"Säg, hvem tror du? – men hviska!"

JAG.

Hvarför frågar du så? Menar du påfven?

HAN.

Nej.

JAG.

Ryßlands czar?

HAN.

Icke han.

JAG.

Palmerston?

HAN.

Åh, bevars!

JAG.

Rothschild?

HAN.

Ej heller han.

JAG.

Säg mig då hvem!

HAN.

Han står
Liksom dolde han sig med flit,
Bortvänd, nära vid dörren.

Visst stod der en person, klädd som en tarflig prest.
Blott profilen jag såg; knotig och ful den var.
Plötsligt såg han sig om, korsade sig och gick.

JAG.

Nå, hvem är han nu?

HAN.

Pater Beckx –
Jesuit-generalen.

Trasteverinska ögon.

Att äfven ljusa ögon,
Som bruka blicka mildt,
Rätt ofta sig förbyta
Och gnistra mörkt och vildt,
Det är ju kändt af alla?
Och dock erkänner jag:
Min kännedom om saken
Var hittills half och svag.

Ty hvad af den jag skådat
Var blott en glitterlek,
Ett sken som lampans dämpadt,
En glans som månens blek,
Emot den ljungeldsflamma,
Som se'n mig bländat har
Ur två par svarta ögon. —
Ej längese'n det var.

I hamnen vid Ripettan,
Der Roma år från år
Af Umbriens feta tegar
En ymnig förning får,
En ordstrid hade börjat,
Jag vet ej hur; jag kom,
När re'n den stod i lågor,
Och ville vända om;

Men hopen utaf menskor
Med sådan fart lopp till,
Att jag drogs med i trängseln
Och tvangs att stanna still.
Då såg jag dem, som trätte:
Den ene stod på land,
Den andre rätt ned under
Uti en båt vid strand.

De hade burit säckar
Och skeno utaf svett
Och voro nästan nakne,
Ty solen brände hett,
Trasteveriner båda
Utaf det stolta slag,
Som skryter af sitt blodsband
Med Troja än i dag;

Med låga, breda pannan
Af mörka lockar skymd,
Med bröstets höga bronshvalf,
Med skuldrans vida rymd,
Med muskelfasta dragen
Kring trotsigt öppnad mund
Gladiatorer like
I stridens sista stund.

Det var plastik, som lefde!
Det var... dock *derom* nog.
Jag såg ett färgspel också,
Som mig än mer betog,
I blick, så outhärdlig,
Att säkert ingen fans —
De sjelfve undantagne —
Som tålde vid dess glans.

Dess *glans?* — Det duger icke.
Tag hit ett annat ord,
Som målar afgrundslågor
I flämtan efter mord
Och hämdens hemska blixtar
I kolsvart ögas natt,
Som tolkar ilskans gnissel
Och hatets hesa skratt!

Den ene — han i båten —
Har icke mera qvar
Af smädeordens kastspjut
Och ger ej längre svar;
Men blicken följer ormlikt
Hvar rörelse, som sker
På trappan, der bland hopen
Motståndaren han ser.

Och denne — ett par gånger
Han var mig ganska när —
Försöker, ständigt hindrad
Med flit, än här än der
Att komma ned. Förgäfves.
Han rasar lik en tjur
Af bandilleros gäckad,
Vill ut, men vet ej hur.

Då lutar han sig plötsligt —
En blixt af glädje far
Ur ögat — och från gatan
En väldig sten han ta'r
Och slungar den... Hur gick det?
Ett skratt från hopen går;
Ty den, som kastet gälde,
I båten oskadd står.

Det hånet var för mycket.
Med hot han kring sig ser,
Och alla vika undan.
Han kan ej hejdas mer.
Ett språng... han är i båten.
Den kantrar... så ett tjut...
I floden stupa båda;
Och nu är sagan slut.

Dock — *första* delen endast;
Den *andra* kommer nu,
Den kortare, men också
Den bättre af de tu. —
I går, då middagssolen
Olidlig hetta spred,
Till hamnen vid Ripettan
Min väg bar åter ned.

På kända trappan låg der
Af bärare en mängd.
De togo sin siesta.
Min väg vardt nästan stängd
Af bruna ben och armar.
Då se... hvad ser jag väl?
De *lefva* mina kämpar
Och äro ej i gräl!

Den ene lagt sitt hufvud
Emot den andres rygg;
Hans blick var, såsom barnets
I modrens sköte, trygg.
Med skal af apelsiner
Han lekte; och han log
Hvar gång med snabba händer
Kamraten lyran tog.

Och när han log, en oskuld
Uti hans öga låg,
Ej olik den, som Francia
Hos sina englar såg.
Jag ock har sett den lysa
Hos barn med ögon blå
Och någon gång hos stora,
Som åter blifvit små.

Jag stod der tyst och länge.
Då rann det i min håg
Ett tvifvel: äro desse
Desamme, som jag såg?
Då gick jag fram och sporde. —
Ack, att jag ej förmår
Att återgifva minen
Vid svaret: "si, Signor'!"

Jag stod der som förtrollad,
Och nog var taflan skön.
Jag ser den väl ej åter,
Men jag har gjort mitt rön:
Att äfven mörka ögon,
Som bruka gnistra vildt,
Rätt ofta sig förbyta
Och blicka ljust och mildt.

Vid Fra Giovannis graf.

Redan på väg ur Santa Maria sopra Minerva
Hem jag ämnade gå, då jag vid dörren fick se
Insatt i muren en konstlös sten med en bild af en munk, som
Står försänkt uti bön, armarné lagda i kors.

Prunkande grafvar af marmor och brons med vapen och englar
Hade jag sett öfver allt, tröttnat på ståtliga namn,
Kardinalers och prinsars och påfvars, skylande under
Epitafiers längd ryktenas korta bestånd.

Kanske det just var *det,* som förmådde mig stanna och undra
Hvad namn munken väl bar, värdigt att höras bredvid
Sådana som Caraffas, Orsinis och Aldobrandinis.
Snart vid stenen jag stod, läste der följande ord:

"Vördnadsvärde målaren, brodren Johannes, här hvilar
Florentiner till börd, Domenicaner till kall.
Honom lände det mindre till pris att han var som Apelles,
Än att de dina han gaf, Christe, all sin förtjenst."

Alltså, jag stod vid *hans* graf, hvars hela lif var ett barns bön,
Bönen en Stefani syn, synen en paradisdröm!
Djupt jag böjde mig ned för Marias sopra Minerva
Största och ädlaste namn: Fra Giovanni — och gick.

Pasquino.

Der Tausend sakerment!
Schlagt ihn todt den Hund!
Es ist ein Recensent.

Göthe.

Det var en gång en skräddare,
Som också var författare,
Och bodde vid ett litet torg
Helt nära San Pantaleon
i Rom.

Han sydde kläder, gjorde vers
Och skötte nål och penna bra,
Och lika hvass som nålen var,
Var ock hans penna — påstod man
i Rom.

Båd' plagg och visor hängde han
Till salu utanför sin dörr;
Men gratis plaggade han på
Sin nästa också mången gång
i Rom.

Stor tack han sällan härför fick,
Men understundom dugtigt stryk.
Det hjelpte ej. Han blef sig lik,
Var gifmild ända tills han dog
i Rom.

Nu bar så till att kort derpå,
Vid gräfning till en grund, en stod
Vardt funnen och det tätt intill
Det hus, der skalden-skräddarn bott
i Rom.

Den ställdes, stympad som den var,
På platsen der den gräfvits upp;
Och morgonen derpå – märk väl,
Hur underligt det kan gå till
i Rom –

Då satt en visa klistrad fast
Vid stoden; och det syntes lätt
Hvars andas barn den var, ty så
Fick endast skräddarn udden in
i Rom.

Och hopen utaf gapande
Kring stoden trängdes ropande:
"Pasquino" – ty så var hans namn –
"Är icke död, han fins ännu
i Rom."

De allra fleste skrattade
Och jublade: "Bravissimo!
Pasquino, skräddaren, är död,
Pasquino, skalden, lefver än
i Rom."

Men andra sågo mörka ut
Och mumlade: "Diavolo!
Han lefver och, hvad värre är,
Han gjort sig stenhård emot stryk
i Rom."

Rätt ofta se'n förnyade
Pasquino sina underverk
Och retade mång hundrade
Men roade mång tusende
i Rom.

Men som nu hundra retade
Lätt skrämma tusen roade,
Så tordes snart de senare
Ej läsa hvad Pasquino skref
i Rom.

Då vardt han vred och dog igen;
Men får i grafven ingen ro,
I ty han vänder sig hvar gång
En stackars pasqvillant får stryk
i Rom.

Nog finnas de, som neka fräckt
Pasquinos andra existens,
Men säkert är det sådane,
Som aldrig känt sig träffade
i Rom.

Vid Fornarinas hus.

Ser du det förfallna lilla huset?
Trötta gafveln ramlar snart i gruset,
Brustna trappan gräsbevuxen står.

Ser du fönstret med den spräckta rutan,
Blomstervasen och den gamla lutan,
Båda glömda sedan många år?

O, hur ofta har ej der mot karmen
Romas skönsta flicka lutat barmen,
Hviskande i natten Rafaels namn!

O, hur ofta har ej denne hastat
Osedd hit och trängtande sig kastat
I sin Fornarinas öppna famn!

Cloaca maxima.

Der fins ett storverk ännu i Roma qvar,
Ett "monumentum ære perennius"
Djupt gömdt i jorden under Forum
Vitnande kraftigt om forntids odling.

Ej republiken, kejsaretiden ej
Den äran tillhör detta att manat fram;
Längre tillbaka gå dess anor
Ända till konungaväldets dagar.

Alltjemt det burit namnet af hvad det är
Och nämns Cloaca maxima än i dag;
Slaftjenst i mer än tjugo sekler
Lönades icke med högre titel.

Bland gamla verldens under hon taldes ej.
Hon syntes aldrig — mer än tillräckligt skäl
Fordom, som nu, att måttligt höja
Dolda förtjensten med granna loford.

Mins Romas Forum, trångt af arkaders mängd
Och Palatinen, höljd utaf gyllne hus
Och Capitolium, fyldt af tempel! —
Öde de legat, om *hon* ej varit.

Tänk se'n Quiriter stolta på torget stå
Som bronzstatyer rundt omkring talarstoln,
Kinden i glöd för ädel idrott! —
Veklingar stått der, om *hon* ej varit.

Se än i dag, då tempel och gyllne hus
I gruset ramlat, kläder Hesperiens vår
Spilrorna skönt i yppig grönska! —
Kala de låge, om *hon* ej vore.

Och än vestalens afkomma, trots förfall,
I solen baddar fäderneracens hull,
    Kinden i glöd af helsans purpur! —
  Sjuklingar alle, om *hon* ej vore.

Jag satt en ljuflig morgon vid Quadrifrons
Midt för cloacans gapande jättesvalg —
    "Full-lastad hövagn utan trångmål
  Går derigenom", så säger Plinius. —

Kring jemna block, dem tiden ej bitit på,
Med vårlig lifslust trängdes i brokig prakt
    Murgrönor, rosor, lackvioler
  Bundna tillsammans af caprifolium.

Bland bufflar, kärror, högar af smuts och grus
I skuggans svalka sträckte sig makligt ut
    Storvuxna Lupas dibarn, arma
  Sofvande själar i Areslemmar.

Ej langt från dem, högt skörtade ofvan knät,
Vid källan stodo tvätterskor, lika dem
En gång Odysseus såg på stranden
Lekande ystert med Nausikaa.

Sig rande snart den dagen, då äfven här
En ny cloaca hvälfves, som sköljer bort
Allt mörkt och mögladt vantrosskräde.
Hell då Italias ädla folkstam!

Då skall ett storverk till uti Roma ses,
Ett "monumentum ære perennius"
Högt rest *på* jorden, *öfver* Forum,
Vitnande kraftigt om nutids odling.

Protestanten.

Hvilken som icke undfår Guds rike såsom ett barn, han kommer der aldrig in.

Marcus.

I en gränd på andra sidan Tibern
Såg jag vid en mur en tafla hänga
Inom ram med pappersblommor på;
Under dunkelt glas med möda syntes
Helga jungfruns bild i granna färger
Med en underskrift, som lydde så:

"Om du kysser denna kära moder
Ofta och med vördnad, är du viss om
Att en gång i himmelen få bo." —
Dräggen af förkroppsligade kyssar
Lik en gloria af smuts kring bilden
Visade tillräckligt folkets tro.

Full af harm jag ville gå. Då kom en
Liten flicka med en trasig byting,
  Ännu mindre, hälften blott så stor,
Böjde knä och reste sig på tå se'n
Kysste bilden, såg på mig och sade:
  "Ack, Signore, lyft min lille bror!"

Om en tvekan rörde sig inom mig,
Snart den dock försvann. Jag tog den lille,
  Lyfte honom varsamt på min arm.
När sin kyss han gifvit, gingo båda
Barnen bort. Det skymde för mitt öga.
  Grät jag, icke var det utaf harm.

Inga namn!

Gammelt Qvad er skjønt og stort
Det er godt, naar det er gjordt;
Men det la'er sig ikke gjøre.
Baggesen.

Det är städse med leda jag skådar
Denna mängd utaf heliga bilder,
Som i trenne århundraden redan
Lappats hop efter forntida mönster
Och som ännu den dag, som i dag är,
Målas om på beställning, till ära
För en tro, som ej längre är tidens,
Som — om också den öppet bekännes
Utaf mästarne sjelfve och vördas
Likt en gammal klenod, som i arf gått

Ifrån fromma föräldrar — nu likväl
Af förnuft och af bibelord jäfvad
Ej får vitna vid sanningens domstol.

Och det fans dock en tid, då den lefde,
Och var sann — som en underbar saga
I ett oskyldigt barns mun är sanning —
Då den verkade storverk bland folken,
Ej allenast i staten och kyrkan,
Men i konsten, som är för dem båda
Hvad Guds englar för menskorna äro;
Då Bellini, Benozzo och Cima,
Fra Giovanni, Garofalo, Francia,
Perugino och Rafael Sanzio
Stälde fram dessa himmelska syner,
Dem blott tron med sitt öga *får* skåda
Och det troende snillet *kan* måla.

Men den tiden är längese'n svunnen
Och med den äfven dess idealer.
De ha' småningom dragit sig undan
Upp till högre och friare rymder,
I den mån som i menniskoanden

Deras väsenden djupare fattats.
Och de vägra numera att te sig
Uti *synliga* former och färger;
Blott som toner med salighet under
Sina vingar de sväfva till jorden,
Och för målaren återstår nu blott
Denna verld och hvad deruti synes,
Den är stor nog, om ock ej den största.

Det är derför med leda jag skådar
Huru ännu den dag, som i dag är,
Lappas hop efter forntida mönster
En hop taflor, som tydligen visa
Hvilken himmelsvid skilnad det råder
Mellan urbild och efterbild.

Hör blott
Ett exempel bland tusende andra!

För en stund sedan såg jag en tafla
Just af det slag jag allraminst lider.

Den var utstäld till allmän beskådan
I en vidtberömd mästares verkstad,
Och dess ämne, för kyrkan behagligt,
Var Maria som himlarnes drottning.

På en tron, med en gyllene krona
Kring sin panna, af glorior omhvärfd,
Med en mantel af azur, uppburen
Utaf lockiga englar, som pager,
Satt den heliga jungfrun och ned såg
Med förnäm min på himmelska hofvet,
Som i stel och uppvaktande hållning
Tycktes vänta en vink från den höga
För att tropligtigst buga och niga.
Närmast Serafim damerna stodo,
Magdalenor, Lucior och Annor,
Allesamman förtjusande, klädda
Uti sammet, juveler och perlor,
I en drägt, som till hälften var gala
Och till hälften förbålt paradisisk;
Och kring dem, i en krets, kavaljerer,
Laurentier, Sebastianer,
Mycket vackra och hyggliga karlar

Och påtagligen frälse till börden.
Alla dessa, så herrar som damer,
Före detta på jorden martyrer,
Nu för omaket här excellenser,
Stodo främst uppå scenen kring tronen.
Bort i fonden, i skimrande ljussken,
Så att knappast de urskiljas kunde,
Suto gubbar, förmodligen storkors,
Uppå svällande dynor af bomull
Eller kanske etheriska strömoln —
Jag ej kände igen dem, men anta'r
Att de voro profeter, apostlar
Eller till och med påfvar — och längst bort
Utmed väggarne trängdes en skara
Utaf ej presenterade helgon
Uti stor uniform, det förstår sig,
Men med måtteligt skinande glorior.

Samma ämne med ungefär samma
Invention, personal och gruppering
Har jag ofta tillförene skådat
Af de gamle præraphaeliter.
Att jag då utaf fröjd kunde gråta.

Att jag nu utaf harm ville skratta,
Det ju visar tillräckligt hvad skilnad
Mellan urbild och efterbild finnes
Och hur lätt denne senare varder
Af den förre med tiden en vrångbild.

Har jag orätt, regina cœlorum,
Så förlåt mig, sanctissima virgo!

Mellan grafvarne vid Porta Paolo.

Vid Porta Paolo nära pyramiden,
Som restes Cajus Cestius till minne,
Det fins en samlingsplats för protestanter,
Som ämna stanna qvar i Rom för alltid.

I stadig sämja bo de här tillsammans
Långt bort från bullret af den stora staden
Och njuta af det aldrig störda lugnet,
Som råder uti deras tysta fristad.

Här ligga de och hvila sig i gräset
Bland tusenskönor, nejlikor och rosor,
Se fjäriln fladdra öfver marmorurnor,
Cypresser höja sig mot djupblå hvalfvet.

Nyss var jag der. Der var mig godt att vara;
Allt var så ljuft, så fridfullt och så stilla.
Jag ville stanna inom dessa murar
Och lägga mig till ro bredvid de andre.

Då steg en lärka jublande mot höjden
Från någon tufva utanför på fältet;
Hon sjöng om lif och glädje, vår och kärlek. —
Och med en suck jag smög mig genom porten.

Hos de döde.

Låt de döde begrafva sina döde.
Matthæus.

Romas vårsol log i stilla klostergården,
Då jag trädde tyst inom dess gråa murar,
Der på afstånd syntes liksom uti burar
Gruppvis munkar stå af kapusiner-orden
Klädda uti bruna kåpor.

Alla lika, hvar och en med spetsig hätta
Och med rep om lifvet, tycktes komna samman
För att höra på, i allsköns ro och gamman,
Hvad en yngre broder hade att berätta
Utaf nytt från yttre verlden.

Då jag kommit närmre, såg jag stum af fasa
Under alla kåpor skymta fram skeletter,
Såg med undran, hur på pappersetiketter,
Sydda fast vid ärmen på hvarenda trasa,
Lästes ordensnamn och dödsår.

På en afsats rundt kring burens inre väggar,
Konstigt fogad hop af skulderblad och armar,
Stodo tre och tre tillsamman uti karmar,
Gjorda såsom gallerverk af lår och läggar,
Systematiskt lagda korsvis.

Hemska villa! Se, hur alla skallar nicka
Gapa, skela, skratta, gnissla, gråta, grina,
Här i fånig fröjd och der i våndfull pina
Och ur tomma ögonhål de själlöst blicka
Utan mål i vida rymden.

Ifrån taket hängde ned en grannlåtskrona,
Formad utaf refben såsom liljestänglar,
Och från den ett måladt träsnitt, fullt af englar,
I hvars midt i guld och karmosin sågs trona
En madonna, ful och prålig.

Här sitt värf den yngre brodern skötte träget:
Lade kåpor slätt, som flaxat upp för vinden,
Satte käkar fast, som lossnat ifrån kinden,
Icke alltid mån att träffa rätta läget,
Stundom äfven något hårdhändt.

Jag teg still en stund, men snart nog van vid synen,
Trots hans tvära min jag honom vänligt sporde,
Hvad i dessa burar, dödens hem, han gjorde;
Kort till svar, han gaf och höjde ögonbrynen:
"Jo, jag tjenar mina bröder".

"Bättre tjena dem som lefva. Det har värde."
Gentog jag. "Hvad båtar väl en sådan möda,
Som den Ni er gör med dessa arma döda?" —
Kallt han sade: "Sanct Franciscus så oss lärde:
Tänk, o menniska, på döden!"

"Tror ni Sanct Franciscus menade med detta
Daglig ans om döda munkars ben och skallar?"
Mera hann jag ej. Med vresigt rop han kallar
På en äldre munk, som satt med nedfäld hätta
Makligt lutad mot en sophög.

Jag blir utkörd — så jag tänkte till en början.
Men det skedde ej. Till munken blott han sade,
Då sin staf han tog och påsen på sig lade:
"Nu är turen din att taga hand om smörjan."
Sagdt, och med en nick försvann han.

Föga lust till fortsatt strid jag nu mer kände.
Nye brodern var en typ för pratsam prosa,
Böd mig, då jag gick, en pris ur snaskig dosa,
Och min cigarrett med egna stickor tände,
Ifrigt strukna mot en skalle.

Sådant är det lif, som kyrkan anser enligt
Evangelii lära om ett kristligt sinne.
Ack, alltjemt de orden stodo för mitt minne:
"Fulla af de dödas ben och allt orenligt."
Se Matthei tjugutredje!

Monolog vid almanackan.

Månader gått, och än är jag qvar. Allt kärare varder
Herrliga lifvet mig här i verldshistoriens centrum.
Dagligen fäst med tusende trådar, fina men starka,
Spunna omkring mig af konst, af natur, af folk och af språk, ej
Längre åt söder Neapel mig lockar, åt norr ej Firenze;
Djupt uti Romas klassiska jord jag känner mig fast-grodd,
Kan ej flytta mig fritt, blott ryckas dän. Och det sker nog.
Men så fordras det också dertill en ovanlig ansträng-ning,

Icke af mig, men af två stormakter, Eros och Plutus,
Verkande båda i enigt förbund, men på olika sätt
dock:
Eros att vara mig när, och Plutus att hålla sig undan.
Bytte de roler -- det känner jag väl — jag kom ej
ur fläcken.

Beppo.

... hic niger est, hunc tu, Romane, caveto!
Horatius.

Högst på spanska trappan
Sitter tiggarn Beppo,
Lik en örn, som spejar
Efter rof från klippan.
Krökt hans rygg är, hjessan
Kal, och kinden skrumpen,
Benen har han mistat,
Hur, det vet man icke;
Armar har han qvar dock,
Det vet hvarje trashank,
Som försökt sin lycka
På den gamles jagtmark.
Stolt mot sina likar,
Tvär mot sina landsmän

Är han desto mera
Mjuk och mild mot andra.
Damer och artister
Är han väl bevågen;
Psykolog är gubben,
Det man märker genast;
Mjukast ler han dock mot
Rika resenärer —
Kanske känner han dem
Ifrån forna tider, —
Tigger gör han aldrig,
Lyfter blott på hatten,
När man går förbi, och
Svarar, liksom hade
Sjelf man frågat något.
Merendels han visar
Därvid någon utsigt
I en skön belysning;
Eller vänder talet
På ett osökt sätt till
Kända älsklingstemat,
Väderleken.

"Come?" —
Så han ropar, sätter

Handen bakom örat,
Liksom döf han vore —
"Come? — Che domanda?
Ah, buon' giorno,
Eccelenza mia!
Si, si, e stupendo
Oggi San Pietro.
Ma 'sta man' mi pare
Non e molto bello
Monte Mario."

Får han
Då en slant, så böjer
Han förnämt på nacken,
Liksom helt förvånad
Öfver gåfvan, det är,
Öfver gåfvans ringhet.
Får han intet, nickar
Han förbindligt, blinkar
Med det ena ögat,
Säger: "Ah, che bello
Tempo abbiamo!
Tutto il mondo viene
Al passeggio oggi.

Tutto il mondo... tutto...
Dunque, Eccelenza,
Rivederla!“

Sådan
Ter sig tiggarn Beppo
För en främlings ögon.

Hör nu, hvad en infödd
Romare mig sade,
Då vi en gång följdes
Utför spanska trappan!

“Röfvare från början
Utifrån Campagnan
Kom han hit till Roma,
Blef spion — för pengar.
Miste sedan benen
Vid ett sämre uppdrag;
Hotade att sqvallra,

Men teg still — för pengar.
Privilegierad
Tiggarkung han vardt se'n,
Klädde sig i trasor
Och i smuts — för pengar.
Han är rik och eger
Hus och kapital och
Fyra vackra döttrar,
Dem han sålt — för pengar.
Hjelper gör han gerna,
Helst der nöden stor är,
Blott han finner panten
Större — allt för pengar."

Sådan man är Beppo,
Denne glade, gode,
Fryntelige gubbe,
Som all verlden känner." —

Utaf gamle Adams
Vilseförda söner

Vet jag inga sämre
Än just dem, som höra
Till den vidt utbredda,
Sällan rigtigt kända
Röfvarslägten Beppo.

Framför Casa di Rienzi.

Månghöfdadt vilddjur, smekande i dag
I morgon ryter det och sönderslitar;
Och bifallsjagten sluts med jägarns fall.
Tegnér.

I vålds och vålds och vantros värsta tider,
Då Latien skalf för röfvarebaroner
Och Petri stol var tillhåll för demoner,
Rienzi fram på skådeplatsen skrider.

Han ser med harm, hur Romafolket lider,
Han för dess talan, som tribun, vid troner,
Han skaffar rätt åt tryckta millioner
Och forna dagars glans kring Forum sprider.

Men ack, till slut hvad ömkligt fall! — Han trodde
Att makten var befriarns monopolium;
Tribunen vardt tyrann, den store liten.

Och jublet, som han hört, då här han bodde,
Han sista gången hör på Capitolium,
Af lössläppt pöbelkoppel söndersliten.

I en vigna utanför Porta Pia.

Med en ung jurist från Pisa,
Som på resan jag lärt känna,
Gick jag sent en afton genom
Porta Pia ut åt fältet.
Något mål vi icke satt oss,
Ville endast ostördt tala —
Hvilket ej sig låter göra
Utan fara in i staden —
Om Italien och dess frihet,
Åter uti fjettrar slagen
Utaf våld och list.

Vi hunnit
Till en vigna utmed vägen,

Hvars förfallna, gråa murar
Öfver hvilka rosor klängde
Och der bruna lackvioler
Frodades i alla springor,
Tycktes afundsjukt omgärda
En oas med höga pinjer,
Svalkande i aftonluften
Sina mörkt solbrända kronor.
Stället syntes oss behagligt,
Helst som inifrån det hördes
Sång, ledsagad af gitarrspel.
Någon ingång dock vi länge
Sökte fåfängt. Men till slut en
Murken träport uti muren
För en tryckning lätt gaf vika,
Och vi stego in.

Nu hördes
Väl på afstånd än, men tydligt
Ej blott sången, utan äfven
Orden; och vi kände båda
Lätt igen "la prigioniera",
Favoriten nu för tiden
Ej hos folket blott, som tror sig

Se i henne sitt Italia,
Utan ock hos hvar och en, som
Älskar hjertats underbara
Tvillingspråk i ord och toner.

Strax vi stannade. Det var en
Djup och fyllig qvinnostämma,
Som okonstladt vackert sjöng så:

"Rondinella pellegrina,
Che ti posi in sul verone
Ricantando ogni mattina
Quella flebile canzone,
Che vuoi dirmi in tua favella,
Pellegrina rondinella?"

Versens tvänne sista rader
Sjöngos om af flere stämmor.
Vackert klang det uti qvällen,
Och så tyckte visst de sjelfva,

Ty nu hördes: "brava! brava!
Fortfar, Giulietta, fortfar!"

Närmare vi gingo mellan
Snår och buskar på en gångstig,
Vid hvars slut en gårdsplan syntes
Framför boningshuset och der
Några campagnoler lågo
Makligt rökande i gräset,
Under det de tysta följde
Rörelserna hos två andra,
Som med blixtlikt rörda händer
Under snabba, korta rop af
"Quattro!" – "Cinque!" – "Dieci!" – spelte
Morra. Men, då stämman åter
Hördes börja, allt blef stilla;
Och orörliga de stodo
Lyssnande till hennes klagan:

"Solitaria nell' oblio,
Dal tuo sposo abbandonata

Piangi forse al pianto mio,
Vedovetta sconsolata?
Piangi, piangi in tua favella,
Pellegrina rondinella!“

Under sången tid jag hade
Att betrakta scenen närmre:
På den ena sidan planen
Huset stod, och på den andra
Var en stor och vacker löfsal
Bildad utaf lätta rankor
Öfver spjelor, burna upp af
Krönet på den inre muren,
Utmed hvilken stodo tvänne
Långa, grofva bord med bänkar.
Vid det ena satt en munk med
Ryggen vänd emot oss, ensam;
Talande med honom stod en
Stark, bararmad man med yfvigt
Gråsprängdt skägg och hår, på hvilket
Satt en bländhvit pappersmössa;
Handduk bar han omkring lifvet
Och en flaska uti handen;

Han var vård — det syntes tydligt —
Och här var alltså ett värdshus.
Vid det andra bordet åter
Sågos både män och qvinnor
Om hvarandra: trenne flickor,
Som det tycktes, mycket vackra,
Alla klädda som förmögna
Vignerolskor, och så fyra
Karlar, rigtiga kontraster
Sins emellan: först en smidig
Ungersven med djerfva ögon
Pråligt klädd, ett slags Rinaldo
Rinaldini; så en annan
Torr och lång med krokig näsa
Och gitarr i hand, en blandning
Af Mefisto och pajazzo;
Se'n en vacker, blek Adonis
Med förnämt skick och ett yttre
Helt och hållet gentlemannens,
Tankspridd tuggande ett halmstrå
Mellan sina hvita tänder;
Sist en "old boy", trind och liten
Med ett jovialiskt anlet',
I grå hatt, som satt i nacken,
Och pince-nez på blommig nästipp.

När Giulietta slutat sången
Rikt belönt med höga "brava's"
Gingo vi, ej utan tvekan,
Fram ur snåret, der vi stannat,
Till det närmsta bordet, just det,
Der de fleste suto, och hvars
Ena ände än stod ledig.

Kanske var det mindre skickligt
Så att göra intrång i ett
Slutet sällskap. Också märktes
En förvåning, ej just vänlig,
Då vi satte oss; och värdens
"Che domanda?" lät betänkligt.
Två fiaschettor, strax bestälda
Mycket höfligt, "mille scusi"
Artigt sagda till de närmste
Och Pisanarens förklaring,
Att vi utaf sångens toner
Lockade oemotståndligt
Vågat stiga in i hopp att
Höra mer af prigioniera —
Vår förtjusning — snart dock vände

Stämningen till fördel för oss,
Och man började att ropa
På fortsättning.

RINALDO.

Men hvart tog väl
Giulietta vägen? Gick hon?

MEFISTO.

Nej, hon sitter bort hos munken.

FLERE RÖSTER.

Giulietta, kom och sjung nu!

HON.

Nej!

RINALDO.

O, kom!

HON.

Nej, nej, jag vill ej,
Jag har sjungit. Må de andre
Sjunga nu.

MEFISTO.

Eh ben', må gjordt då!
Jag skall börja, och när alla
Sjungit hvar sin vers, är turen
Åter hos er.

Och han börjar
Med en skarp, men öfvad stämma,
Lik en "primo amoroso",
Hvilkens äras tid försvunnit
Och som nu af konsten eger
Endast konster qvar, med anspråk:

"Pur di me manco infelice,
Tu alle penne almen' t'affidi,
Scorri il lago e la pendice,
Empi l'aria dei tuoi gridi,
Tutto il giorno in tua favella
Lui chiamando, o rondinella."

När sitt föredrag han slutat,
Af sentimentalt vibrato

Och fioriturer vanprydt,
Gaf han tecken åt sin granne,
En af flickorna, den största,
Mörk, allvarlig som en stjernnatt,
Med en silfverpil i hårets
Svarta svall. Hon dock förklarar
Att hon ej vill *sjunga,* men om
Så tillåtes, *säga* versen,
Derpå steg hon upp från bänken,
Ställde sig i murens skugga
Reciterande med känsla:

"Il settembre innauzi viene
E a lasciarmi ti prepari,
Tu vedrai lontane arene,
Nuovi monti, nuovi mari
Salutando in tua favella,
Pellegrina rondinella."

"Mille grazie!" ljöd från laget
Då hon gick till platsen åter;

Och "grå hatten" skrek i tjusning:
"Oh Annita! Hvarför narra
Mig att gråta, mig, som böjd för
Stilla vemod af naturen,
Kanske löses upp i duggregn?
Tala aldrig om september
Och att lemna mig! Då dör jag.
Tänk dig för och bryt ej vårdslöst
Af mitt vårlifs späda stängel!
Låt mig lefva, grymma Nita!" —

Och sitt glas han drack i botten
Under allmänt skratt.

"Signore!
Nu till er är turen kommen."
Så Mefisto sade, vänd mot
Min Pisanare, som svarar:
"Sjunga kan jag ej, men det kan
Vännen, som jag har bredvid mig.
Vill han det, så skall jag spela."

Med en nick jag strax gaf bifall;
Och så tog han instrumentet,
Grep med van hand i dess strängar,
Och jag sjöng den vers, som alltid
Djupt mig rört. Det var den vackra:

“Une croce a primavera
Troverai su questo suolo;
Rondinella, in sulla sera
Sovra a lei raccogli il volo,
Dimmi pace in tua favella
Pellegrina rondinella!“

“Bravo!“ klang det högt från alla
Håll och kanter. Giulietta
Som en pil från andra bordet
Kom och sade med sin sköna
Djupa stämma: “grazie a lei!“
Rörd jag vände mig att tacka;
Men... der stod jag som förstummad,
Ej ett ord kom öfver läppen.
Är väl detta Giulietta? —

Denna stolta ungdomsfägring,
Detta blonda hår och dessa
Svarta ögonbryn jag skådat
Förr, men hvar? – och när? – hvem är hon? –
Ah, nu mins jag... marchesanan,
Som jag såg i carnevalen!
Men hur hänger det tillsamman?
Är hon nu en contadina?

Innan något svar jag funnit,
Var hon redan gången från mig.

Månen då och då sig röjde
Mellan rankorna i taket.
Det var redan skumt, och föga
Bidrog magra messingslampan,
Nyss af värden ständ på bordet,
Till att sprida ljus omkring sig
Trots de fyra tända lågor.
Giulietta hade satt sig
På sin förra plats vid bordet
Hos den bleke gentlemannen,

Som helt sakta syntes tala
Med den sköna contadinan.

Då nu sången åter fortgick,
Och den tredje flickan hördes
Sjunga versen: "avrò sempre"
Med en späd och barnslig stämma,
Steg jag omärkt upp och gick till
Andra bordet, nästan viss om
Att den munken, som jag såg der
Sitta skalande finochii,
Var min carnevalsbekante
Ifrån San Sebastiano,
Som nog kunde, om han ville,
Gifva lösningen på gåtan.
Raskt jag slog mig ned hos munken,
Som med låtsad öfverraskning
Såg på mig. Det *var* den rätte.

JAG.

Buona sera, fromme fader!
Kanske känner ni igen mig?

HAN.

Det är mörkt och ...

JAG *skämtsamt.*

... inga vaxljus
Lysa här som i kapellet
Hos den helige Sebastian. –
Om ni minnes mig, det vore
Mig en glädje att få bjuda
Åter en cigarr och dricka
Ett glas Orvi...

HAN.

Oh, nu minns jag:
Jag var hos er någon dag i
Carnevalen.

JAG.

Ja, så var det...
Då ni visade den vackra
Marchesanan.

HAN.

Hvem?

JAG.

Den der som

Kommer hvar dag till kapellet
För att höra ave läsas.

HAN *tankspridd.*

Får jag råda er, Signore,
Så begär ej Orvieto!
Det är icke godt här; bättre
Smakar ställets egna.

JAG.

Gerna.
En fiaschetta då, Padrone,
Af ert bästa! – Nå, hvar vistas
Marchesanan nu?

HAN *tändande cigarren.*

Den här är
Ej af samma sort, som sist ni
Bjöd mig.

JAG.

Sant. Jag har en bättre
Gömd åt den, som kan förklara,
Hur en marchesana plötsligt

Blir en contadina, eller
Bättre — tvärtom.

HAN *likgiltigt.*

Sådant händer.
Det är otrons tro att undrens
Tid är gången, Eccelenza;
Och så tviflar man på allt som
Icke strax man kan förklara.
Hvad man synes, *är* man sällan,
Allraminst i carnevalen;
Och hvad ej man är, man *synes,*
Allramest i carnevalen.
Hvem var *ni* och hvem var *jag* då?
Ingen af oss det vi syntes.
Kanske var det så med henne.
Hvad vet jag? Er marchesana
Är Giulietta nu.

JAG.

Förträffligt:
"Un miracolo del Santo?"

HAN *salvelsefullt.*

Ja, helt visst. Hur skulle annars
Jag väl kunnat kalla henne

Marchesana, om mitt helgon
Icke lärt mig rätta titeln?
Endels se vi, endels åter
Profetere . . .

JAG.

Nå, så gör det!
Profetera bäst ni gitter!
Men cigarren . . .

HAN *skrattande.*

Tag då hit den,
Maledetto Luterano!
Och se dit se'n, der hon sitter
Hos marchese Cavalcanti,
Som ej aktar något offer
Stort nog för att ega henne.
Och jag undrar icke på det.

JAG.

Nå, men hon? — Hon vill ej?

HAN.

Får ej?
För sin fader.

JAG.

Hvem är han då?

HAN *plötsligt uppbrusande.*

Gråhårsmannen der bakom er,
Värden, fordom rik och lycklig,
Aktad, älskad utaf alla
Nu en stackars oförsonlig,
Misstänkt, plundrad, bragt till vanvett
Som begått det grofva brottet
Att Italiens enhet önska.
Söner två han har i landsflykt,
En i fängelse försmäktar,
Och så dessa trenne döttrar,
Färdiga som han att dö för ... *(hejdar sig)*
Sua Santità ...

JAG *sakta.*

Mazzini?

HAN *korsande sig.*

Pio nono ... Pio nono.

Jubellarm från andra bordet
Gjorde det för mig omöjligt
Höra mera. Skriket, skrattet
Drog mig dit. Det var "grå hatten",
Som nu tvangs att med sin hesa
Röst och utan alls att kunna
Melodien eller orden
Sjunga efter hvad Annita
Strofvis sade för. Han sjelf var
Icke den som minst var road,
Grimaserade och skrek som
En gamin i marseilläsen
Till stor fröjd för allesamman.
När till slut dock larmet lagt sig
Och en ny vers börjat, sjungen
Hårdt och kallt af vår Rinaldo,
Vände jag tillbaka, ville
Höra mera utaf munken
Om Giulietta. Tomt stod bordet,
Och gudsmannen var försvunnen.

"Turen är hos er", så skrek nu
Med en tillgjordt ödmjuk bugning
Herr Mefisto till marchesen.

Denne reste sig och sade:
“Låt mig slippa, ty jag kan ej.
Sången går för högt.“

“Ej annat“,
Hånlog gitarristen, “tag den
Lågt nog då, så är ni
Säker denna gång att icke
Sjunga i falsett.“

En blixt ur
Giuliettas ögon afbröt
Ej blott talarn, utan borttog
Äfven svaret, som den andre
Blek af vrede hade färdigt.
I en hast hon grep gitarren,
Gaf den åt min vän och sade:
“Vill ni mig accompagnera?“
Derpå strax hon hördes sjunga:

“Ma se poi volesse Iddio
Ch' io regesse a tante pene

Non scordar dove son' io,
Quando riede in queste arene,
Che di nuovo in tua favella
Mi consoli, o rondinella.“

Rösten, darrande i början
Utaf harm, blef snart densamma
Sköna, djupa, som vi först hört;
Och vi väntade nu alla
Att få höra mer, då värden
Sjelf steg fram och nästan våldsamt
Sade: “*min* är nästa versen.
Jag skall sjunga. *Jag* förstår den.“
Och med halft fanatiskt uttryck
Sjöng han med en stentors-stämma
Orden, i sig sjelfva veka:

La speranza lusinghiera
Se m' illude, se m' inganna,
Sventurata prigioniera,
Fá men duol morte tiranna
Se riudir la lua favella
Io non deggio, o rondinella.“

Halft förskrämda suto alla,
Då han slutat. Derpå gjorde
Han en åtbörd, lätt begriplig,
Och från sina platser stego
Hastigt systrarne. Vi andre,
Utom gitarristen, som i
Vårdslös ställning qvarsatt, reste
Oss från bordet; och ett allmänt
Uppbrott skedde. "Buona notte",
"Rivederla" och "addio"
Vexlades från alla sidor.

Månen redan högt var skriden
Och göt ut en ström af silfver
Öfver vignans hvita byggnad
Och den gröna planen framför,
Der de stodo om hvarandra
I den ljumma, stilla qvällen
Campagnoler, vignerolskor,
Lika skarpa hautreliefer
Tecknade mot väggens ljusgrund,
Och vi andre, nutidsmenskor,
Dimfigurer blott i taflan.

Då jag såg Giulietta ensam,
Skyndade jag fram till henne,
Tackade för sången, sade:
"Jag har sett er förr."

HON.

Jag vet det
Genom Fra Bernardo.

JAG.

Munken?

HON.

Ja.

JAG.

Han prisat eder fromhet
Fullt jemförlig med er skönhet.

HON *gladt*.

Nå, då tviflar ni väl på den?

JAG.

Nej, Signora! Jag *har* gjort det;
Ty... förlåt mig!... han mig syntes
Ej den rätte att bedöma
Dygdens värde.

HON *stolt.*

Nog, Signore!
Han är *vår* — och det är *hans* dygd.
Den är god nog, är den enda,
Som nu mer *får* ega värde
Så för mig, som för en hvar, som
Älskar frihet mer än lifvet.
Han är *vår* — men hvem är *ni*, som
Djerfs att döma mig...

JAG.

En främling,
Men som näst sitt eget fria
Folk och land Italiens älskar.

HON.

Är det sanning, som ni säger —
Och jag tror det... ja, jag ser det —

Må Madonnan då välsigna
Och bevara er, Signore!

JAG.

Buona notte, marchesana!

HON *smärtsamt.*

Oh, giammai! – Buona notte!

Derpå gick hon. Snart dock åter
Vände hon sig om; och tårar,
Gnistrande som diamanter
Uti månens skimmer, fyllde
Hennes ögon, då hon utbröt
Liksom hänförd: "Viva Italia!"
Och af samma känsla gripna
Allesamman strax vi höjde
Ett gemensamt, starkt "evviva!"
Och det var som gafs det åter
Från campagnan och från bergen
I ett tusenfaldigt echo.

Är förgått, men minnet lefver
Än af qvällen uti vignan
Och ännu i dag jag ropar
Lika varmt: evviva Italia!

På Kristi himmelsfärds dag.

Quanta cura . . .
Syllabus.

Till menniskones son på templets tinnar
Uti Jerusalem så Frestarn sade:
"Är du Guds Son, så gif dig här utföre!
Ty så är skrifvet: Han skall sina englar
Befalla bära dig på sina händer,
Att du ej stöta skall din fot mot stenen."

Och han, som syndfri var, då gaf det svaret,
Som sanningens och ödmjukhetens ande
Dikterat: "Herran Gud skall du ej fresta!
Hans vare riket, makten, herrligheten
I evighet! Amen." — Och bort gick Satan,
Och Herrans englar fram och tjente honom.

I dag en menskoson jag såg på loggian
Af Lateranen, hörde Frestarn säga,
Då fram han räckte himmelrikets nycklar:
"Om du är Petrus, räds ej, tag ut steget!
Ty så är skrifvet: allt det här du binder
På jorden, det är ock i himlen bundet."

Och han, som syndfull var, då gaf det svaret,
Som lögnens fader, öfvermodets ande
Se'n formulerat så: "Jag är ofelbar:
Så vare makten min och herrligheten
I alla tiders tider." — Bort gick Kristus,
Och Jesuiter fram och tjente honom.

En natt vid obelisken på Piazza del Popolo.

Ingen vindfläkt rörs, det är tyst omkring mig.
Piazzan somnat in, utaf månens strålar
Mildt belyst, så skön som en fé i slummer
Drömmande ljufligt.

Mörk sig ur dess midt obelisken reser,
Tätt in vid hans fot jag i skuggan sitter,
Ryser, när jag hör, hur med hålig stämma
Dystert han mumlar:

"Tusen år tre hvarf och tre gånger hundra
Gått sin kos se'n dess faraonen Ramses
Segerglad åt Phtah uti Deltans solstad
Helgad mig stälde."

"Båla tempelhus med gigantpyloner
Ofvanfrån allt ned utaf hieroglyfer
Fulla, mumieberg, pyramider, sfinxer
Stodo då kring mig."

"Lotuskransad låg på sin basalttrappa
Tjuren Mnevis, gödd utaf prester, medan
Folket knäböjdt bad under sistrers skräll till
Råmande guden."

"Tusen år så stod jag vid Nilens vatten
Såg till slut *dess* makt uti spilror falla,
Såg dess gudakräk och dess faraoner
Smädas och glömmas."

"Släpad dädan se'n och af triumfatorn
Cæsar bortförd långt öfver vida hafvet
Kom jag hit, vardt rest under jubel upp på
Maximus Circus."

"Tempel, rådhus, gyllne palatser, termer,
Segermonument med troféer prydda,
Jätt-teatrar, kejsaremausoléer
Stodo då kring mig."

"Under augurskrin och vid dön af tuber
Fördes offren fram, och i gälla hymner
Sändes bönrop upp till af menskor gjorda
Gudabeläten."

"Tusen år så stod jag vid Tiberns flöden
Såg till slut *dess* makt störta ned i gruset,
Såg Olympens slägt och Cæsarers ätter
Smädas och glömmas."

"Öfverhöljd med grus på den forne Circus
Fann en prestkung mig, det var Sixtus qvintus,
Drog mig fram igen för att här på torget
Ses och beskådas."

"Kyrkor, bönkapell, kampaniler, kloster
Stoder, marmorslott, gallerier fulla
Här af mejselns, der utaf penselns under
Stå nu omkring mig."

"Hopen trängs på knä kring den helge fadren,
Himlens storvezir, som med hjelp af helgon,
Munkar, nunnor, kors, jesuiter, aflat
Verlden välsignar."

"Skall i tusen år jag i påfvestaden
Stå att se *dess* makt till ett intet varda,
Se dess helgonsvärm och dess krönta prester
Smädas och glömmas?"

Under en aftonsång i Trinità del Monti.

Efter gammal vana
Gick i dag jag in i
Trinità de' Monti
Just när soln gick ned.
Kända platsen tog jag
Längst in i en chorstol
Strax till höger, der jag
Sutit förr i fred.

Nästan midt framför mig
Hade jag Volterras
Korsnedtagning, ensam
Gallerier värd,
Och se'n hela raden
Af kapell, som stråla
Utaf prakt och fägring
Förra tiders gärd.

Vid l'Assuntas altar
Gjordes tjenst utaf en
Ståtlig monsignore,
Skön som Lucifer.
Lätta rökmoln stego
Blånande mot höjden,
Bönen, som han läste,
Hördes ej, tyvärr.

Fritt kring runden böjde
Vackra signorinor
Mjuka knän och nackar –
Så är allmänt skick –
Här och der en främling,
Lutad mot kolonnen,
Skylde fromt med handen
Skådelysten blick.

Snart af solens sista
Strålar matt förgyldes
Hvalfven. Skymning redan
Rådde nedanför.
Hör, då susar sakta
Englahelsningssången,
Ljuft "Ave Maria"
Från osynlig chör.

Smekt af ljumma luften,
Söfd af ambradoften,
Svept i dunklets slöja
Själen domnar af;
Och den vaggas stilla
Öfver toners vågor
Ifrån tankens fastland
Ut på drömmens haf.

Och jag tyckte — vaken
Eller ej, Gud vete —
Att jag satt i kyrkan
I min barndoms bygd,
I den kända bänken,
Grof, blåmålad, sliten,
Tätt vid pelarn uti
Nummertaflans skygd.

Fram på altarväggen
Syntes Herrans nattvard
Målad på ett sätt, som
Konst ej funnit på;
Rundtomkring för öfrigt
Kala, hvita väggar
Ödsligt stora fönster,
Skrangliga och grå.

Uppå predikstolen
Stod en mager gubbe;
Fåradt var hans anlet'
Snäf hans svarta drägt;
"Fader vår" han läste,
Eftersagdt med sakta
Mummel, likt ett brus i
Skog vid vindens flägt.

Klämda in i bänkar
Suto män till höger
Och till venster qvinnor
Med små barn i famn
Och på gången stodo
Skrumpna backstugummor,
Nego fromt, då presten
Nämnde Jesu namn.

Gråkall dager in i
Kyrkan föll, då amen
Sades, och så klockarn
Frankes psalm tog på:
“Låt ej satan arge“
Och in stämde alla:
“Med sin list den marge
Mig här skada få.“

Luftens råa kyla,
Dåfna plaggens ångor,
Blåstens hvin i fönstren
Störa veklig kropp;
Psalmens och predikans
Ord och inga visor
Skingra drömmens dunster
Väcka tankar opp.

Vaken satt jag nu i
Trinità de' Monti.
Aftonsången slutat.
Ensam var jag qvar.
Vemodsfulla frågor
Korsades inom mig.
Ack, på ingen enda
Fick jag önskadt svar.

Hvarför skall det sanna
Oftast vara oskönt?
Och det sköna sällan
Sant i denna verld?
Hvarför *här* blott skalet?
Der blott kärnan? Hvarför
Ingenstädes frukten
Fullt och helt beskärd?

Hvarför trifves sanning
Helst der menskoanden
Kämpar hårda strider
Under armod böjd?
Hvarför frodas skönhet
Mest i lyckans solsken
Under yppig hvilas
Lösa flärd och fröjd?

Säg ej, att jag frågar
Illa . . . att jag klagar
Utan skäl . . . att mycket
Fins båd' sant och skönt!
Hoppas helre med mig
Att en gång få skåda
Sanningen som drottning
Utaf skönhet krönt!

Rembrandt i Rom.

— Sub specie æternitatis.
Spinoza.

En Rembrandt här i Rom? — och äkta? — Ja.
I sanning sällspord syn! — Måhända var det
Just *det* som gjorde, att jag strax drogs dit
Från stolta dukars mängd, som rundtom glänste
Och, täflande i hög och odlad stil,
I praktfull kolorit och ädla former,
För ögat stälde fram till skådespel
Ett ståtligt, verldshistoriskt panorama
Af hedna gudars och heroers dåd
Och patriarkers och apostlars öden
Och helgons under och martyrers död
Och jordens stores prisade bedrifter —
Alltsamman i odödlighetens famn
Af menskligheten krönt med stora namn.

Men, drog mig ock ovanligheten dit,
Så var det dock ej *den*, som der höll qvar mig.
Hvad var det då? Kanske en värdig stil? —
En sådan fans der ej i vanlig mening.
Månn' koloritens glans? — Nej, allting syntes
Som måladt med en enda brungul färg.
Då var det kanske formens trogna teckning
Och ädla urval? — Ingalunda, förr
Dess raka motsats sågs. Då var väl ämnet
Ett stort, uppbyggligt eller allmänt kändt? —
Det tror jag ej: en gubbe satt och läste
Och vid en sotig spis en gumma stod.
Det var ett hvardagslif förutan namn
Som tyst sjönk ned i glömskans stilla famn.

Om du, som Rembrandt, slik förmåga fått
Att flytta lifvets prosa in i skenet
Af poesiens sol, hvars gyllne glans —
Ett återskimmer utaf evighetens —
Sig tränger ned med ljus i djup af natt
Och löser formens band i höjd af dager,
Så sök ej ängsligt färgrims harmoni,
Gör ej tableaux vivants med mannequiner!

Tag verkligheten, du, just som den är,
Hur liten, låg och vanlig än den ter sig!
Ditt ämne nog blir stort, ty det blir allt
Som lyses upp och kan ge ljuset åter.
Ditt verk är godt med eller utan namn
I glömskans, som odödlighetens famn.

Jag minns det var i galleria Spada
Jag en gång tänkte så. Då var jag ung.
Nu tror jag blott derpå i stunder glada,
Men tviflar djupt då tiden görs mig tung.

Under pinjerna i villa Borghese.

> Deh, prendi i miei sospiri, e questi baci
> Prendi, ch'io bagno di doglioso umore!
> Ben sento io da te l'usate faci,
> Men dolci si, ma non men calde al core.
>
> *Tasso.*

Sorgsen jag gick i villa Borghese,
Sal efter sal, med suckande bröst;
Tårade ögat, ängsliga sinnet
Sökte förgäfves bland stoderna tröst;
Bacchus med Ampelos, Juno, Tyrtæus . . .
Mina förtjusningar, hvar voren I?
Spöken jag såg blott, hvita och kalla,
Gömda i nischerna, skymta förbi.
Sorgsen jag gick.
Sal efter sal
Ökades endast orons qval.

Ljufliga park, nu har jag dig åter
  Fridfull och skön. I lagrarnes skygd
Dofta violer. Blånande dimma
  Sveper sitt flor kring Latiens bygd.
Vårvindar hviska i pinjernas kronor.
  Trasten i fjerran sin klagan slår.
Hela naturen vemodigt stilla
  Talar ett språk, som min sorg förstår.
Ljufliga park,
Fridfull och skön!
Dig vill jag bikta hjertats bön:

"Susande vind, som far af emot norden,
  Skynda dit bort till min flickas strand!
Bleknad hon lutar det lockiga hufvud,
  Trår efter sol i sitt kulna land.
Gif henne den och tag med mina suckar,
  Låt dem få andas kring kinden sin vår!
Tag mina tårar och låt dem få falla
  Stilla som majregn i hennes hår!
Susande vind,
Skynda dit bort!
Säg, att jag kommer inom kort!"

Pater Lampi.

"Sent ni kommer till Lepre i dag" – så ropade
till mig
Pater Lampi, då trött in genom dörren jag steg;
Vanliga platsen jag tog vid sidan af honom, som
artigt
Makade åt sig sin stol, änskönt bordet stod tomt.
"Sent ni kommer till skada för mig, som ämnat be-
visa
Hvad jag ej medhann i går: påfvens onekliga rätt
Rörande prestcælibatet, i Guds ord klarligen grundadt,
Pröfvadt i sekler som godt, nödigt för kyrkans be-
stånd".

Så i utmanande ton och med lifliga gester han sade,
  Knäpte på dosan och log, glad åt en gryende strid.

Föga benägen att tvista i dag jag svarade endast:
  "Guds ord viker jag för. Visa mig der, hvar det står!"

Genast han satte sig då med armbågen stödd emot bordet,
  Tog sig en pris förnöjd, höjde sitt finger och sad':
"Påfven är menniska, han såsom vi, kan fela i mycket,
  Ja, försynda sig svårt. Petrus kunde det ock.
Detta förhindrar ju ej, att Petri epistlar är Guds ord? —
  Så bekänner ju *er* kyrka, alldeles som *vår*.
Samma förhållande är det jemväl med påfven: hvad han som
  Caput ecclesiæ sagt, vare sig så som dekret,
Bulla, bref, cirkulär — det är allt...

"Insallata romana" —
  Skrek Gaetano, som nu kom med min vanliga rätt,
Satte den häftigt på bordet och stod der, röd uti synen,
  Rörande läpparne tyst. Ändtligen stammades fram:

“Är det väl sant, hvad jag hörde helt nyss, att från Roma ni reser
Redan i morgon, signor’?“ — “Ja, det är sant“ blef mitt svar.
Svaret han knappast förnam, förr’n våldsamt han slängde serveten
Långt ut åt golfvet och gick, mumlande jag vet ej hvad.
Tysta vi suto en stund; men då Lampi såg stött ut, jag sade:
“Fortsätt bevisningen nu! Tydligt jag minns, hvar ni var:
“Bulla, bref, cirkulär“ ...

HAN *bittert.*

Det är allt insallata romana.

JAG.

Ack, men förlåt ...

HAN.

Det är ej *detta,* som smärtar ...

JAG.

Hvad då?

HAN.

Allting hafver sin tid, följaktligen också sin otid;
Kommet i otid ett godt lätt sig förbyter till ondt.
Hvarför sade ni ej, då ni kom, att i dag var den sista
Gången vi suto till bords — kanske vi sågo hvarann'?
Om *ni* hade en vän, som för alltid fore ifrån er,
Hade ni hjerta att då, ännu i afskedets stund,
Prata om väder och vind, politik, teatrar, cigarrer,
Lagar, dogmer och slikt? Säg mig, hade ni det?
Tror ni att talet om allt sådant der, om än så förträffligt,
Tillfredsställer det kraf hjertat då ställer fram?
O, hur litet tynger en gång på kärlekens guldvigt
Snillets blixtrande tal, vägdt mot ett hjertevarmt ord!
Om jag talade än med englars och menniskors tungor —
Minns hvad Paulus sagt! — hade jag kärleken ej,
Vore jag blott en ljudande malm och en klingande bjellra.
Var jag sådan för er? Kanske att felet var mitt.
Dock — hvi talar jag så och trugar mig på en, som alltjemt
Ser katoliken, men ej menniskan...

JAG.

Håll, det är nog.
Orätt gör ni mig. Se här det enda svar jag vill gifva,
Säkert det bästa också! Tag det och mig på en gång!

Sagdt, och med ifver jag rusade upp, tog Lampi i famnen,
Kramade gubben med kraft, kramad ej mindre igen.

Blyga vi stodo som två förståndets kämpar, dem känslan
Röfvat vapnen ifrån, blottat på allt försvar.
Derpå tog han sin hatt och till afsked räckande handen
Log han och sade: "Farväl! Nu gör jag bäst i att gå,
Annars törhända jag gåfve er rätt om prestcælibatet.
Sådant går platt icke an, äfven om ingen det hör.
Far nu i frid till *ert* hem! Ni är lycklig, som har och får ha' det.
Mitt jag väl hinner i *vårt*".

JAG.

Säg mig dock, innan ni går,
Hvarför gömde ni så alltjemt ert innersta väsen
För mig?

HAN.

Derför att *ni* gömde ert eget för mig.
Så är menniskosed. Blott Gud, som kan lossa de dumbars
Tungband, lär oss ibland känna hvarandra igen.
Honom allena ske pris in sæcula sæculorum,
Amen. — Och nu farväl!

JAG.

Caro amico, farväl!

Vid fontana di Trevi.

Die schönen Tage in Aranjuez
Sind nun zu Ende.

Schiller.

Sista aftonen är inne.
Med ett tungt och nedstämdt sinne
Jag till Africano går,
Der kring svala marmorborden
Talrikt skaran ifrån norden
Samlats. Hvarför, jag förstår.

Jag far hem och nu de vilja
Säga, innan vi oss skilja
Från hvarandra, ett farväl
Sista gången vid fontana
Trevi enligt gammal vana
Annars går det aldrig väl.

Romakoloniens artister,
Skandinaviens turister,
  Alla trängas i det rum,
Som vårt lilla Africano
Oss bestått, då... Gaetano
  Syns i dörrn och bugar stum.

Hit och dit han blygt sig vänder,
Stryker sig med båda händer
  I sitt svarta hår och ber:
"Perdonatemi, Signori,
Ma"... Här kom det visst en tår i
  Halsen, ty det blef ej mer.

Flinkt derpå åt oss beredes
Utaf Lepre's Ganymedes
  Rum kring ett gemensamt bord;
Der han ställer upp en skara
Flaskor. — Hvad skall detta vara?
  Gaetano, säg ett ord!

Men sòm svar han börjar samma
"Perdonatemi" att stamma;
  Dock till sist han brister ut:
"Partirà domani caro
Il mio Signor' Gennaro" . . .
  Dermed tog det åter slut.

Och så slog han i Genzano.
Aldrig förr i Africano
  Flöt så ädel nektarflod.
Tack för den och tack för talet!
Det var heller ej så galet.
  Meningen man godt förstod.

Snart vår stämning, hittills dyster,
Glider öfver i en yster
  Munterhet med tal och sång;
Och på fosterländska toner
Svingar sig till fjerran zoner
  Fantasien gång på gång.

Uti hvarje tömd flaschettas
Hals man ser en ljusstump sättas.
  Ståtlig illumination!
Och det sista glasets fyllning
Tömmes under hjertlig hyllning
  För den resandes person.

Derpå ropas: "Nu till Trevi!" —
Och i spridda hopar ge vi
  Oss åstad i månljus natt.
Öfver torg och genom gränder
Snart vår vikingsskara länder
  Till det mål den för sig satt.

Majestätiskt från sin himmel
Strålar i ett stjernehvimmel
  Nattens drottning, blek men skön;
Ljumma vindar sakta susa
Öfver silfversvall, som brusa . . .
  Roma gör sin aftonbön.

"Drick nu" – så det kring mig låter –
"Drick, men trefaldt, att du åter
  Till ditt Roma komma må!
Hvar du hamnar se'n i verlden,
Säkert hit till skönhetshärden
  Längtar du en gång ändå!"

Och jag drack i stilla natten
Af fontanans trollska vatten
  Mitt "ritorniamo" tyst;
Men vid helsningen jag sände
Som ett förbud hem, jag kände
  Ljuft mig af en engel kysst.

Och jag lyfte rörd mitt öga
Mot den rymd, der i det höga
  Nordens stjernor stilla gå;
Underbart de syntes vinka
"Kom, o kom!" – och hemligt blinka
  Mot mig ned ur fjerran blå.

Nu i famn jag tog dem alla,
Som mig följt: "Här åtskils falla
Våra vägar. Faren väl!
Hur ock minnet än med åren
Bleknar, frisk dock Romavåren
Lefva skall uti min själ."

"Vänder jag en gång tillbaka,
Dubbel sällhet skall jag smaka,
Från mitt vif ej skild, som nu;
Derför, tänkande på henne,
Drack jag också nyss för tvänne
Pro felici reditu". –

Och så skiljas vi och vandra,
Hvar sin väg, ifrån hvarandra
Genom tyst och öde stad.
Hvad jag tänkte, hvad jag kände,
Minns jag ej, blott att jag vände
Åter och vid Trevi bad:

"Lifvets herre, liksom dödens,
Stig om bord på mina ödens
  Farkost! Styr den med din hand!
Hvart det bär, den seglen berge
Dock till slut i gamla Sverge,
  Mina fäders stolta land!"

"Och när dädan och från verlden
Den skall ut på sista färden
  Och den drifs ur hemmets famn
Och mot okänd kust den vankar —
Låt den då få kasta ankar,
  Herre, vid din fristads hamn!"

Affärden.

Morgonens sol i sin uppgång var, då jag lemnade Roma,
Ännu i ljuflig slummer försänkt, och långsamt mig satte
Innerst i vagnens hörn, att, om möjligt, slippa jag måtte
Eviga staden få se, när den sist ur fjerran sig visar.

Fort gick färden framåt öfver kullar på öde campagnan,
Fortare solen dock upp och redan på fästet den högt stod,
Då med klappande hjerta jag hörde från kusken: "Signori,
Ecco Roma!" men ingenting såg i tårarnes töcken.

Kort derpå, då med slammer och dån vetturan for
in på
Stortas steniga gård, stod allt omkring mig i solglans,
Men inom mig var mörkt, ty jag kände, jag lemnat
för alltid
Verldens minnesrikaste stad, det eviga Roma.

UPPLYSNINGAR OCH MEDDELANDEN.

Sid. 2. — *med slammer och dån vetturan for in*

Ännu i början af 1850-talet färdades den resande i Italien på det sedan lång tid tillbaka gängse sättet med ett slags hyrkusk — vetturino — som mot öfverenskommet pris åtagit sig fortskaffningen. Hans jernsmidda och skramlande åkdon, närmast likt en omnibus, kallades vettura.

Sid. 2. *Porta del Popolos hvalf*

För den norrifrån till Roma kommande skedde infärden genom Porta del Popolo, som med sina grofva murar och tunga tillbyggnader mera liknade en gammal fästnings- än stads-port.

Sid. 3 — *doganan*

Endast frikostighetens dygd förmådde släcka den skärseld, som den resande och hans kappsäck måste genomgå i doganan eller tullhuset.

Sid. 4 — *un teston' 'è basta*

"En etta är nog". En testone motsvarade ungefär en krona svenskt.

Sid. 4 — *en ärans man,*

Antoninus Pius var en af romerska rikets ädlaste och bäste kejsare, en fader för sitt folk, anspråkslös, oegennyttig, pligttrogen. Med hans bild hade äfven hans ande försvunnit från doganan.

Sid. 6. *Concordias tempel vid sidan jag ser*
Och äfven Fortunas.

Då man stiger ned utför den branta trappa, som leder från den capitolinska borggården till Forum, synas till höger lemningarna af de nämnda templen, bestående i planstenar och kolonnfragment.

Sid. 6. *Septimii båge, som upprest i går.*

Ehuru visserligen illa medfaren af tiden, är dock Septimii Severi triumfbåge, jemförd med de öfriga arkitektoniska qvarlefvorna på Forum, synnerligen väl behållen.

Sid. 6. *Se Phocas' kolonn!*

Af en inskrift framgår att denna kolonn upprestes åt kejsar Phocas 608; men tydligt synes af stilen och arbetet, att han förskrifver sig från en vida äldre och mer konstfärdig period, troligen Antoninernas.

Sid. 6. — *och den herrliga trio*
Som ännu besjunger berömd grecostas.

Af den fordom ståtliga bygnad, som senaten använde vid mottagandet af främmande folks sändebud

och som erhöll namnet Græcostasis med afseende på de förste sådane, som der mottogos och som voro greker, återstå nu endast tre kolonner med öfverliggande gesims. De tillhöra korintiska ordningen och äro af en utsökt skönhet.

Sid. 6. — *så säger oss Cassius Dio.*

Vanligen, men orätt, nämnes han Dio Cassius. Född grek var han länge hög embetsman i Roma och har sammanskrifvit dess historia från stadens grundläggning till 230 efter Chr.

Sid. 7. — — *hvars sköna fasad*
Har egnat åt två
Hvad en blott bort få.

Dedicationen på tempelfasaden nämner ej blott den vördnadsvärde kejsaren, utan äfven hans föga aktningsvärda gemål Faustina, nästan lika beryktad för sina odygder, som han för sina dygder.

Sid 7. *Dess namn, som den sjelf, har en forntida stämpel*

Vägen, som blott här och der mellan gruskullarne kommit fram i dagen, är lagd med stora, naturligt platta stenar och fick namnet "helig", emedan der slöts Romas första fred, mellan Romulus och Tatius.

Sid. 7. — *Constantins öde basilika*

Strax bredvid Antonins och Faustinas tempel

ligga de väldiga ruinerna af det merendels, men orätt, kallade Fredens tempel — tempio della Pace — uppfördt af Maxentius och efter hans fall helgadt åt hans besegrare Constantin och invigdt till kristen kyrka. Bygnaden var 330 fot lång och 220 bred. Af all den forna öfverflödande prakten finnes intet qvar. De qvarstående kolossala hvalfven öfver norra skeppet vitna dock ännu om basilikans en gång imponerande storhet.

Sid. 8. *Men tanken med blickarne spejande ilar*
Till kejsareborgen på stolt Palatin.

Då man från Constantins basilika skådar ut tvärt öfver Forum, har man rätt framför sig den palatinska kullen, der fordom Cæsarernas palats tronade. Nu synas blott sköna villor och täcka vingårdar på de grushögar, som utgöra resten af den forna herrligheten.

Sid. 8. *Vid bågen, som täljer Jerusalems öde*

Denna båge, som ligger längst ned på det gamla Forum, restes till ära åt Titus, Jerusalems eröfrare och förstörare. På de märkvärdiga och väl bibehållna relieferna synes han afbildad som triumfator, omgifven af romerska soldater, judiska krigsfångar och rika byten från det heliga templet.

Sid. 11. *Vid Corso.*

Från Romas vackraste torg, Piazza del Popolo, utgå mot söder trenne stora gator: Ripetta, Corso och Babuina. Den mellersta, vackraste och längsta är Corso, som sträcker sig rakt fram ända till Palazzo di Venezia vid foten af capitolinska kullen, der den smalnar och kröker sig fram till Forum. Utmed Corso ligga de större och mindre, men alla af ståtliga palats och kyrkor omgifna torgen: Piazza di San Carlo, Piazza Colonna, Piazza di Sciarra, Piazza di Marcello och Piazza di Venezia. Corso har fått sitt namn af den under carnevalen brukliga hästkapplöpningen — corso de' cavalli — som föregår här.

Sid. 11. — *padrona.*

"Padrone" och "padrona" begagnas i Italien så, som benämningarne "värd" och "värdinna" i Sverige.

Sid. 13. — *ombran.*

Med ombra — skugga eller skymt — menades antingen "ombra di latte" — en skymt af mjölk — eller "ombra di café" — en skymt af kaffe — bestämningar, som antydde, huruvida man önskade litet eller mycket grädde i sitt kaffe.

Sid. 13. — *mezzo caldo.*

Af namnet på en sak framgår icke alltid nog tydligt beskaffenheten af saken sjelf. "Mezzo caldo"

betyder blott och bart "halfvarm"; men den *var* af en omisskännelig likhet med toddy.

Sid. 16. — *Genzano,*
Som karakteriseras bäst
Med trenne "Est".

De vanligen i Rom förekommande bättre italienska vinslagen voro: Monte Pulcinao, Monte Fiascone, Orvieto och Genzano. Af dessa smakade mig det sist nämnda bäst och var således *mitt* "Est, Est, Est". Detta hedersbetyg tillkommer likväl, enligt den kända berättelsen om prelaten Fugger, icke Genzanovinet utan Monte Fiascone.

Sid. 16. *Då jag Santoni höra får och se Ristori.*

Dessa båda utmärkta skådespelerskor uppträdde i Rom 1852. Den beundran, som väcktes vid åsynen af den senares fulländade mimik och storartade spel, motsvarades af den hänförelse, hvilken framkallades under afhörandet af den förras gripande declamation.

Sid. 18. *Det vigdes in åt Jupiter Ultor*

Plinius påstår, att det var åt Jupiter Hämnaren, som Agrippa invigde den herrliga bygnaden.

Sid. 19. *När jag går till Monte Pincio*
Vägen öfver spanska trappan —

Då man från strada Condotti kommer fram till Piazza di Spagna, har man rätt framför sig den stora

och ståtliga trappa, som allmänt är känd under namnet "den spanska" och som leder från torget upp till Monte Pincio. Midt för trappan utbreder kyrkan Trinità de' Monti sin fasad och åt sidorna gå vägar till de sköna och mycket besökta promenaderna och parkerna på Pincios höjder. På trappans sidoafsatser sågos alltid liggande, sittande eller stående grupper af tiggande krymplingar, trasiga pifferari, storvuxne campagnoler och ståtliga qvinnor, de flesta väntande på någon modellbehöfvande artist. Färdseln i midten af trappan var liflig. Man såg der bland den brådskande mängden dröjande konstnärer, nyfiket qvarstående främlingar och långsamt klifvande munkar. Spanska trappan var — och är väl ännu — ett slags romerskt panorama.

Sid. 21. *Dammi un Mezzo! Muojo di fame.*

"Gif mig en slant! Jag dör af hunger" — en stående bön och försäkran hos Romas tiggare.

Sid. 22. — *med bajocker.*

Bajocchi — kopparmynt af ett par öres värde — lära efter 1867 hafva kommit ur rörelsen.

Sid. 23. *När påfven satte dig i luften*

Sixtus V restaurerade den Antoninska kolonnen och lät på dess topp uppsätta aposteln Pauli bild af förgyld brons.

Sid. 24. *Panem! — Circenses!* —

"Bröd och skådespel", förnämligast sådana som gåfvos på circus — ludi circenses — var hvad det kejserliga Roma oaflåtligt fordrade af sina imperatorer och som desse lika oaflåtligt funno sig föranlåtne att hålla den pockande pöbeln till handa.

Sid. 25. — *ädle Flaviern*

Vespasianus.

Efter Flaviska ättens utgång med Nero följde under den korta tidrymden af två år raskt på hvarandra imperatorerna Galba, Otho och Vitellius, hvarefter kejserliga tronen bestegs af Titus Flavius Vespasianus, den Flaviska ättens stamfader. Äfven om han icke haft till företrädare det mensklighetens afskum, som alltifrån Augusti regering nedsölat den kejserliga värdigheten, skulle historien hafva bekräftat det rykte af en god, klok och kraftig statschef, som hans samtid af dubbelt skäl gaf honom.

Sid. 25. — *upp ur dyn ned om Palatinen.*

I dalsänkningen mellan esquilinska, celiska och palatinska kullarne var ursprungligen ett kärr.

Sid. 25. *Vigde in den så, som blott Roma kunde.*

Amfiteaterns invigning af Titus omnämnes af Suetonius och Dio. Festligheterna varade i hundra dagar. Under denna tid slagtades eller söndersletos

5,000 vilda djur; lika många gladiatorer dödades och ett obestämdt antal menniskolif spildes slutligen under den sjöbatalj, som utfördes på arenan, sedan densamma blifvit satt under vatten, och som afslutade högtidligheterna.

Sid. 26. *Pollice verso*

Besegrade och svårt sårade gladiatorer egde rätt att vädja till kejsarens och folkets barmhertighet, då de funno sig ur stånd att längre försvara sig. Utsträcktes då till svar händerna med tummen uppåt vänd — pollice recto — så var detta tecken till benådning; vändes åter tummen nedåt — pollice verso — så hade dermed segraren fått befallning att gifva dödsstöten.

Sid. 26. *Alarik, Gensrik, Odoaker*

Den förste, Vestgoternas konung, eröfrade och plundrade Roma 410, den andre, Vandalernas konung, gjorde detsamma, men ännu grundligare, 455, och den tredje, de germaniska soldtruppernas anförare gjorde äntligen 477 slut på det vestromerska riket.

Sid. 27. *Röfvarbaroner!*

Under medeltidens mörkaste århundraden, då våld och laglöshet nästan öfverallt fått öfverhand i Italien, ryckte enskilda familjer till sig så mycket af makt och gods de förmådde. Sins emellan i ständiga

fejder voro de blott eniga, då det gälde att förtrycka folket och förtrampa lagarne. För att värna sig sjelfva och skydda sitt rofgods förskansade de sig i de största och starkast bygda gammalromerska templen och teatrarne. Så höllo slägterna Frangipani och Annibaldi skiftesvis till i Colosseum, liksom på andra ställen Colonnor, Orsiner, Saveller o. a.

Sid. 28. – *arenan*

På tornerspel bjöd

Ett praktfullt sådant gafs der 1332.

Sid. 28. *Tog det till stenbrott*

Paulus II började bygga palazzo di Venezia 1465, Cardinal Riario Cancellerian några år derefter, Paulus III palazzo Farnese 1540 och Clemens XI hamnen vid Ripetta 1705. Den sist nämnde befalde äfven att ingångarne till Colosseum skulle tillmuras och portikerna inrättas till förvaringsrum för Romas orenlighet, hvaraf skulle tillverkas salpeter till förmån för påfliga skattkammaren.

Sid. 29. *Knappast hundra år äro gångna*

År 1800 blef Pius VII påfve. Han och hans närmaste efterföljare, Leo XII och Pius VIII, hafva inlagt stora förtjenster genom sina ihärdiga och upplysta bemödanden att återställa amfiteatern, så vidt möjligt varit, i ursprungligt skick.

Sid. 31. — *Santa Maria degli Angeli.*

Då Pius IV beslöt att af hufvudsalen i de ruinerade Diocletianska termerna göra en kyrka, uppdrog han detta värf åt Michael Angelo. Svårligen lärer någon annan mäktat åstadkomma något *så* storslaget.

Sid. 32. — *Palombella.*

Bland de många sedan gammalt beryktade osteriorna i Roma, der konstnärer pläga tillbringa sina aftnar, intager Palombella, i närheten af Pantheon, ett framstående rum.

Sid. 33. — *"sera era bella"*

"Qvällen var skön" — ett från hemlandet medfördt uttryck för godt lynne.

Sid. 34. — *herr Pincio.*

Det torde vara nödigt att här oförblommeradt meddela att "herr Pincio" var en hund. Hvarför han allmänt kallades "herr" eller "Signor" Pincio vet jag ej; antagligen var det väl derför, att man aldrig såg honom i sämre sällskap.

Sid. 36. — *Han känner Subiaco.*

Högt upp i Sabinerbergen vid Teverone ligger den urgamla staden Subiaco, utomordentligt skönt belägen och helsosam, hvadan också den om som-

rarne är en mycket besökt tillflyktsort för konstnärer från Roma.

37. — *Jag gick från Campidoglio*
Med Vasi under armen

På Capitolium, som nu uttalas Campidoglio, är i det ena af de tre palatsen, som omgifva borggården, förvarad den rikaste samling af den antika konstens plastiska mästerverk. En lärd, pålitlig och ganska utförlig beskrifning öfver Romas konstskatter har Nibby lemnat i sin Itinerario di Roma, uppstäld efter Vasi's method och derför oftast kallad blott och bart Vasi. Den var min trogne följeslage på mina vandringar i gallerier och kyrkor.

Sid. 43. — *Ara Coeli.*

På samma plats der fordom stod det ryktbara tempel, som var helgadt åt Jupiter capitolinus, reser sig sedan långliga tider tillbaka kyrkan Ara Coeli. Dess fasad och hufvudport ligger snedt vänd mot capitolinska borggården.

Sid. 47. — *Malarian?*

I de sumpiga trakterna kring Roma, men äfven in i sjelfva staden går ofta en epidemisk sjukdom, malaria kallad, som merendels börjar med vanliga febersymptom af allmänt illamående, yrsel och qväljningar.

— — *Eh! Va via!*

Utropet "eh!", som mycket förekommer under samtal med Italienare och är temligen mångtydigt, åtföljes nästan alltid af en hastig höjning af axlarne. "Va via!" är ett föga höfligt tilltal och antyder en något uppretad sinnesstämning. Det motsvarar i det närmaste vårt "drag för fanders!"

Sid. 48. — *Inunder Capitolium än vi finne*
Från forna tider qvar en fängselhåla.

Denna fängselhåla var det fordom beryktade statsfängelset Carcer Mamertinus, bygdt redan under konungatiden och alltsedan begagnadt, såväl under republikens som kejsarväldets dagar till förvaring af de farligaste förbrytare mot Romas majestät. Det består af två rum, det ena öfver det andra, förbundna endast genom en trång öppning. Traditionen förlägger aposteln Petri fängelse till det nedre rummet, der ännu den stenpelare visas, vid hvilken han var fastkedjad, äfvensom den källa, som upprann i midten af golfvet, när han ville döpa sina fångvaktare, Processus och Martinianus.

— — *Ej blott Numidiens kung med hämndfullt sinne*
Och Catilinas vänner der hörts vråla.

Enligt Sallustius var det här som Jugurtha, konung af Numidien, svältes till döds, och som Lentulus och Cethegus, Catilinas medhjelpare, på Ciceros befallning stryptes.

Sid. 51. — *Till facchinon*
Och villanellan.

Lika ofta man på dessa folknöjen såg hertigar och prinsessor, såg man också stadsbud och pigor.

— — *Educazione.*

Detta *ord* spelade i Italien en vida större rol än *saken*. De lägre klasserna härstädes stå betydligt efter Sveriges i fråga om verklig uppfostran. De kunna högst sällan läsa eller skrifva, än mindre ega de några ordnade insigter i historia, geografi o. d. Men de äro ytterst noggranna i iakttagandet af yttre skick och seder; och detta är för dem det säkra beviset på educazione.

Sid. 55. — *Hans studio.*

Vanliga namnet på bildhuggarenas verkstäder i Italien är studii.

Sid. 62 — *Hvit och kall i*
Sin marmor ligga.

Sådan är hon att se nu i vårt National-Museum och "vacker utan trasor".

Sid. 63. — *Madonnan i San Agostino*

I en nisch strax vid sidan af stora ingångsdörren till kyrkan San Agostino sitter en madonna med barnet af bildhuggaren Sansovino. Den hade redan länge stått i stor vördnad hos folket, då den ökade sitt anseende genom en underbar talförmåga. Öfverhängd med perlband, juvelsmycken och andra grannlåter, allt gåfvor af fromma tillbedjande, ser den ut som ett vidrigt indiskt afgudabeläte.

Sid. 66. — *en fjerding med kalkgrus.*

Det ligger hvarken i qvantiteten eller qvaliteten af det anförda någon öfverdrift. Icke heller var det missöde, som träffade mig, att anse som ett ovanligt eller enstaka fall. Att carnevalsskämtet så ofta föll ned till en rå klumpighet visade nogsamt, att tilloppet af främlingar, som icke satte värde på italiensk "educazione", var stort.

Sid. 67. — *långhakade, flinande "yes-yes".*

Tiggarpojkarne på Romas gator brukade — dock alltid på väl afpassadt afstånd — kalla alla, dem de ansågo för Inglesi eller Engelsmän, "yes-yes".

Sid. 70. — *Snart vi ha ju santa settimana —*
Då är tids nog.

Det är brukligt att i den heliga veckan — santa settimana — hos biktfadern göra sig qvitt åtskilliga

skulder, dem man ådragit sig under carnevalstiden.

Sid. 71. — *sett Soractes snöhjelm glimma.*

Soracte, ett norråt från Roma beläget berg, som ännu, liksom i Horatii dagar — "stet nive candidum Soracte" — är täckt af snö någon gång. Det bidrager då ej litet att, skimrande i det vårliga solskenet, höja skönheten af den herrliga utsigt man njuter från San Onofrios högt liggande kloster.

Sid. 77. — *È donna.*

"Hon är qvinna". Denna för det svagare könet så allmänt förklenande slutsats är mycket vanlig i Italien, men torde der, som annorstädes, mest föras i munnen af herrar, hvilkas egen aktningsvärdhet är underkastad största tvifvel.

Sid. 78. — *Corpo*

Di . . .

En mycket gängse svordom är "Corpo di Baccho". Oaktadt munken ej hann att fullborda sin kraftyttring, är jag nästan viss om att han var nog ogudaktig att *mena* Bacchus.

Sid. 81. — *"Nog bättre än Torlonias".*

Prins Torlonia hade af påfven förskaffat sig monopol på all tobakshandel inom kyrkostaten. Såvida man ej ville betala sitt nöje af cigarrökning mycket

dyrt, måste man åtnöja sig med det romerska fabrikatet, som ingalunda hörde till de bättre.

Sid. 86. — *I Kejsar Augusti graf jag sitter*
Och ser på konstberidartruppen Guerra.

Af den fordom stora och utomordentligt praktfulla mausolén öfver kejsar Augustus qvarstår nu blott den innersta kärnan, tillräckligt rymlig dock för att tjena som circus. Utom Augusti qvarlefvor förvarades der fordom äfven askurnorna efter Agrippa, Octavia, Drusus, Germanicus, Claudius och Nerva. I tolfte århundradet förvandlades grafven till fästning. Under följande sekler blefvo de yttre delarne dels förstörda, dels förflyttade till andra byggnader. Slutligen inreddes återstoden till en amfiteater, der isynnerhet om sommaren föreställningar gåfvos under bar himmel, än dramatiska, än eqvilibristiska. På väggarna vid ingången sitta marmortaflor med hedersinskrifter för åtskilliga, som der uppträdt och utmärkt sig. En sådan fans äfven för Alessandro Guerra, hvars rykte som konstryttare också trängt till Sverige.

Sid. 94. — *hvar det var*
Som Tjuren, Torson, Hercules grofvos fram

Under Caracalla, omkring 210, började byggandet af dessa ofantliga termer, fortsattes under Heliogabalus och fullbordades af Alexander Severus. Tro-

ligen i sjette århundradet började deras förstöring och fortgick alltjemt till det femtonde. I det sextonde företogos gräfningar, som lemnade herrliga fynd, såsom det berömda fragmentet af en sittande Hercules, kalladt "il torso di Belvedere", den stora gruppen med namnet Farnesiska tjuren och den Farnesiska Hercules, de båda sist nämnda i Neapel, den första åter i Vaticanens museum. Följande århundraden grofvos äfven fram ett par hundra stoder af mindre ryktbarhet.

Sid. 98. — *"Senza moccoli" och "sia ammazzato"*

Ropen "utan ljus!" och "dö!" höra till det bullrande uppträde, som försiggår på den s. k. moccoliqvällen, då hvar och en försöker att släcka sina grannars ljus och rädda sitt eget för utblåsning.

— — — *Här vill något till att vara Cato.*

Det föreföll mig nämligen så, som skulle sjelfve den gamle censorns allvar här känt sig vacklande.

Sid. 106. — *Vid Ponte Molle*

Ungefär en fjerdingsväg norr om Roma ligger en känd Osteria vid en bro som går öfver Tibern, Ponte Molle, fordom pons Milvius. Den besökes mycket af landtmän från Campagnan samt af resande och konstnärer.

Sid. 109. — *Ve dig Tullia!*

Livius berättar den gräsliga missgerning, som Tullia, Tarqvinii gemål och dotter till Romas sjette konung, den vördnadsvärde Servius Tullius, begick, när hon, ifrig att få lyckönska sin man till den röfvade konungavärdigheten, dref sitt spann fram öfver den fallne fadrens kropp, hvarefter namnet "vicus sceleratus" — brottets gränd — uppkom.

Sid. 115. — *Också sägs det att ung var han en hednisk gud, Jupiter tonans sjelf.*

Denna sägen är lika allmän som osannolik. Den berömda bilden af Jupiter Capitolinus var af guld, och icke af brons som Petrusstoden; och att den skulle vara en gammal, till någon del ändrad bild af Jupiter tonans — dunderguden — är icke heller troligt, då arbetets stil angifver en tid för förfärdigandet, som infaller, *sedan* han dundrat ut. Antagligen är den gjuten under påfven Leo I och följaktligen fri från all slägtskap med Olympens gudar.

Sid. 117. — *"Står modell som donna infelice"*

Öfvade modeller hafva, alltefter kön, ålder och utseende, något särskildt fack inom sitt yrke, hvari de utmärka sig och för hvilket de sökas. Somliga "stå för" martyrer, andra för helgon, andra för hjeltar, andra för Venusbilder, andra för drottningar o. s. v.

Berenice var känd som passande modell för sörjande eller olycklig qvinna — "donna infelice". —

Sid. 119. — *All min kärlek röfvades af döden.*

I dagboken finnes upptecknadt ordagrant det svar hon gaf: "tutto il mio amore ha preso la morte. Che darò ad un altro marito? Gli do ciò che mi resta e prego solamente che mi dia pane."

Sid. 123. — *en "virgo incoronata".*

Den oräkneliga mängden af madonnabilder, som i de katolska länderna finnas, bär olika namn alltefter de olika tillstånd, i hvilka madonnan framställes, såsom "mater dolorosa", "regina coelorum", "sanctissima virgo", "annunziata", "assunta" o. s. v. "Incoronata" framställes med krona på hufvudet och i praktfull skrud.

Sid. 125. — *Verlden de sagt sitt farväl.*

Ett farväl till dem från verlden sades äfven mera allmänt och högtidligt genom en sonett, som, till deras ära och minne författad och prydligt tryckt, utdelades bland de vid högtidligheten närvarande. Den lydde:

Quando su l'aspro Golgata ferale
Suonò tremendo l'ultimo lamento
Di Gesù, che spirava, al forte accento
Spiegò natura a vendicarlo l'ale.

Si apríro rupi e monti, e in tanto male
Gli astri i rai velâr per lo spavento:
Sì che il popol rubelle al gran portento
Tenea giunta per lui l'ora finale.

Ma Carità dal Ciel ratta discese
E svolta del mistero l'alta idea,
A più nobil vendetta il guardo intese;

E nei cuor vostri allor, ch'ivi scorgea,
Verginelle, d'amor fiamma raccese
E tal, che l'orbe alluma e scalda e bea.

Sid. 127. — *Du har väl hört om trappan underbara.*

I närheten af Lateran-basilikan ligger ett gammalt kapell, utanför hvilket är bygd en ståtlig portik med fem trappor, af hvilka den mellersta är den berömda och heliga — "scala santa". Den anses vara förd från Pilati palats i Jerusalem och består af 28 trappsteg af marmor. Man får icke annorlunda än på knä gå upp för den. Tilloppet af de fromma, som så gjort, har alltid varit stort. Redan för lång tid tillbaka voro trappstegen så slitna, att man fruk-

tade deras snara förintelse. Då pålades tjocka valnötsplankor, hvilket sedan måste omgöras flere gånger.

Sid 127. — *"via mala"*

I Graubünden finnes en alpväg, lika besvärlig som farlig att färdas, hvilken för de många olyckor, hvilka der timat, fått namn af den "onda vägen" — via mala.

Sid. 128. — *Allegris miserere*

Davids 57 psalm, som börjar med orden "miserere mei, domine!" — "herre, förbarma dig öfver mig!" — sjunges årligen under heliga veckan i det sixtinska kapellet efter musik af Palestrina, Bai, Allegri, Leo o. a. Allegris composition har sedan ett sekel tillbaka erhållit det största ryktet på, som det synes mig, mycket otillräckliga grunder.

Sid. 129. — *"Judicium extremum"*

På altarväggen har Michel Angelo målat sin gräsligt storartade tafla "Yttersta Domen" — Judicium extremum.

Sid. 135. — *men som ett sodomsäpple*

Det har berättats, att i nejden kring Döda hafvet, der fordom Sodom blomstrade, växer en äplelik frukt, hvars yttre är glänsande och skönt färgadt, men det inre förtorkadt och likt aska.

Sid 140. — — *och mot hvalfvet han såg*
Der de orden i jätteskrift stå.

Kring nedre runden af den ofantliga kupolen, som tronar öfver kyrkans midt, läsas de ur Matthei evangelium hemtade Kristi ord till Petrus: "Tu es Petrus, et in hac petra ædificabo ecclesiam meam" — Du är Petrus och på m. m. — Bokstäfverna äro omkring två alnar höga och se dock från kyrkans golf ut såsom lagom stora för att obehindradt läsas.

— — *"Mene Tekel"*

Så skrefs på palatsväggen under Belsazarsfesten af den underbara handen, som profeten Daniel omtalar, och betydelsen af orden var: "du är vägd och funnen för lätt."

Sid. 141. *I Carcer Mamertinus.* se sid. 275.

Sid. 142. — *via Appia*

Den förnämsta vägen söderut från det gamla Roma var den Appiska. Den stadsport, genom hvilken man beträdde denna väg, var porta Appia, nu porta di San Sebastiano.

Sid. 144. *O, herre!*
Hvart går du?

Denna Petri fråga — på latin "domine, quo vadis?" — har gifvit kyrkan sitt namn.

Sid. 149. *Ghetto.*

I närheten af bron Quattro Capi och alltså nästan i midten af det nuvarande Rom ligger Ghetto, det snuskiga qvarter, dit judarne voro hänvisade.

Sid. 155. *Utaf det stolta slag*
Som skryter af sitt blodsband
Med Troja än i dag.

Såsom bevis härpå kan anföras hvad som berättades om en Trasteverin, hvilken vid en fest i Peterskyrkan försökte att tränga sig igenom de franska soldaternas led, för att bättre kunna se den högtidliga processionen. Då slutligen ett par af soldaterna stötte honom tillbaka med kolfvarne af sina gevär, utbrast han i förbittring: "Eh, barbari, sapete che io sono di sangue romano, sì anche trojano!"

Sid. 161. — — *Som Francia*
Hos sina englar såg.

Francesco Francia, bolognesare, född 1450, har målat förunderligen sköna, barnsligt allvarliga ögon på sina englar.

Sid. 164. — *läste der följande ord:*

På stenen lydde de så: Hic. Jacet. Vene^{lis}. Pictor. Fr. Io. De. Flo. Ordi^{s}. P-dicato; hvilket utan förkortningar bör läsas så: Hic jacet venerabilis pictor Frater Johannes de Florentia, Ordinis prædicatorum. Under står oförkortad versen:

"Non mihi sit laudi, quod eram velut alter Apelles,
Sed quod lucra tuis omnia, Christe, dabam."

Sid. 167. *Pasquino — ty så var hans namn.*

Pasquino var en skräddare eller, såsom också sägs, en skoflickare, som lefde i Roma i början af sextonde århundradet. Då man i grannskapet af hans bod uppgräfde en gammal stod och på den samma upphängde åtskilliga satirer, nidvisor och kungörelser i Pasquinos stil, erhöll stoden efter skräddarens död hans namn, hvarur sedan härledts ordet pasqvill.

173. — *vid Quadrifrons.*

Namnet är uppkommet af de fyra fasader, som denna Jansbåge, den enda qvarstående af de fordom månge, visar, och som var en egendomlighet för dem alla.

Sid. 173. *Storvuxna Lupas dibarn, arma sofvande själar i Areslemmar.*

Dessa uttryck, liksom det ofvan förekommande "vestalens afkomma", ha naturligtvis sin grund i den kända berättelsen om Romafolkets ursprung. Romulus och Remus, säger nemligen sagan, voro söner af konung Numitors dotter, som blifvit invigd till vestal, och Mars (Ares). Då de på sin farbroders befallning blifvit utsatta för att dödas af vilddjuren, kom

en varginna — Lupa — som vårdade dem och gaf dem di.

Sid. 174. *Vid källan stodo tvätterskor.*

Helt nära Cloacans öppning framforsar en källa med det klaraste vatten, som fått namnet Acqua Argentina.

Sid. 174. *En gång Odysseus såg på stranden*
Lekande ystert med Nausikaa.

Homeros berättar, huru den skeppsbrutne hjelten bakom strandens videbuskar såg hur den sköna Nausikaa och hennes tärnor, som sysselsatte sig med den kungliga tvätten, kastade boll utmed hafvet. Det är ju icke oantagligt att de i afseende på klädseln liknade de yrkessystrar, som sysslade kring Acqua Argentina.

Sid. 175. *Med en underskrift, som lydde så:*

"Bacia spesso con rispetto questa tua Mamma cara ed Essa certamente ti salverà." Sådan var den ordagranna lydelsen.

Sid. 183. *Det fins en samlingsplats för protestanter.*

Nära pyramiden äro två kyrkogårdar för protestanter, som dö i Roma. De äro ej blott vackert och fridfullt belägna, utan äfven utmärkta genom höga cypresser, friska gräsmattor och väl uppförda grafmonument.

Sid. 191. *Eros och Plutos.*

Att dessa båda gudomligheter, kärleken och rikedomen, äro kända, torde få tagas för afgjordt; och för de flesta troligen på samma sätt, som för mig: den förra par coeur, den senare par renommée.

Sid. 198. *Rienzi fram på skådeplatsen stiger.*

Cola di Rienzi, son af en värdshusvärd i Roma, var född omkring 1310, snillrik, bildad och brinnande af lust att återupprätta Romas anseende. Folket sände honom 1343 till påfven Clemens VI i Avignon, hvilkens förtroende han vann så, att han sattes till styresman i Rom. Han återstälde såsom sådan ordning, qväste baronerna och utropades till folktribun. Efter att hafva kommit i oenighet med påfven, som utgjort hans stöd, måste han fly från staden. Han vistades undanstucken några år i Abruzzerna, uppträdde derpå hos kejsar Carl IV i Prag, som sände honom i bojor till påfven, der han anklagades för kätteri. Härunder dog den gamle påfven, och den nye, Innocentius IV, som ville begagna sig af hans popularitet i Roma till sin fördel, skickade honom såsom senator dit i Augusti 1354. Hans uppträdande nu var så våldsamt, godtyckligt och öfvermodigt, att han redan i October samma år under ett upplopp mördades af folket på trappan till Capitolium.

Sid. 200. — — *"la prigioniera"*

Favoriten nu för tiden.

La prigioniera — den fångna, äfven kallad la rondinella — svalan — sjöngs temligen allmänt under min vistelse i Italien och på en enkel och ganska vacker melodi. Då flere verser äro anförda, och en öfversättning af dem troligen för mången skulle finnas välkommen, lemnas här en sådan, på begäran välvilligt meddelad af C. D. af Wirsén och omfattande sången i dess helhet.

La prigioniera.

Svala, gäst från fjerran land,
Som dig sätter på balkongen
Och i morgonljusets brand
Sjunger ömma klagosången,
Säg, hvad vill du yppa? Tala,
Vackra främling, lilla svala!

Ensling re'n i lifvets vår,
Af din brudgum öfvergifven,
Kanske du min tår förstår,
Sjelf en tröstlös enka blifven?
Om din sorg i toner tala,
Vackra främling, lilla svala!

Mindre osäll dock än jag
Far du fri på lätta vingar
Öfver berg och vattendrag,
Rymden af din klagan klingar,
Dina ömma lockljud tala
Om din flydda älskling, svala!

Snart September inne är,
Du den fångna åter lemnar,
Fjerrbelägna haf och skär
Snart du välkomsthelsa ämnar
På det språk, som du kan tala,
Vackra främling, lilla svala!

Ack, ett kors du finner här
Nästa vår, som löfvar lunden!
Svala, hvila vingen der
Någon gång i skymningsstunden!
Låt om frid ditt qvitter tala
För den döda, lilla svala!

Men om Gud, som sorgen gaf,
Vill, att än jag skall den bära,
O, så glöm din vän ej af,
När du åter är oss nära,
Kom, att åter mig hugsvala
Med din visa, lilla svala!

Aldrig, aldrig glömmer jag,
Svala, dina ljufva sånger,
Hur de mildrat sorgens slag,
Hämmat tåren många gånger,
Huru djupt de kunde tala,
Djupt till hjertat, lilla svala!

Om jag lefver, lilla vän,
Tills att vintern är förgången,
Komma blommorna igen
Och du kommer till balkongen
Der du ofta brukat tala
Med den arma, lilla svala!

Men om hoppets röst, som ljöd,
Blott den stackars fången dårar,
Skall en obeveklig död
Dock mig kosta färre tårar
Då du icke mer kan tala
Med den arma, lilla svala!

Om jag ej dig höra får —
Ty så djupt jag då skall sofva —
Sök det rum, der korset står,
Sjung om frid och hvila! Lofva
Att i ömma sånger tala
Förbönsord för mig, o svala!

Sid. 212. — — *skalande finochii.*

Finochio, ett slags fenkol, är en mycket omtyckt efterrätt i Italien, isynnerhet hos de lägre klasserna.

Sid. 216. — *marchese Cavalcanti.*

Markisens namn var icke det åldriga Cavalcanti, utan ett mera nutida, som fallit ur mitt minne.

217. *Mazzini?*

Efter det att Roma 1849 fallit i Fransmännens händer och Mazzini måst lemna Italien, drog han sig tillbaka till London och grundade der en italiensk nationalkomité, medelst hvilken han alltjemt underhöll och ledde de revolutionära rörelserna i Italien, bland hvilka under den tid jag vistades derstädes insurrectionerna i Mantua och Milano voro de märkligaste. Af sina fiender hejdlöst förföljd och hatad, var han af sina anhängare nästan lika hejdlöst åtlydd och älskad.

Sid 227. *I dag en menskoson jag såg på loggian*
Af Lateranen.

Den 26 maj, Kristi himmelsfärds dag, välsignar påfven folket från den stora balkongen — loggian — på Laterankyrkan.

Sid. 227. *Se'n formulerat så: Jag är ofelbar.*

Ofelbarhetsdogmen var endast ett korteligen sammanfattadt uttalande af hvad Pius IX i bullan

"Quanta cara" samt de 84 satserna i den samma bulla åtföljande Syllabus utförligt förklarat.

Sid. 228. *Tusen år tre hvarf och tre gånger hundra*
Gått sin kos se'n dess faraonen Ramses
Segerglad åt Phtah uti Deltans solstad
Helgad mig stälde.

Efter sitt stora eröfringståg i mindre Asien lät Ramses, af Grekerna nämnd Sesostris, uppresa denna obelisk framför solens — Phtah's — tempel i Heliopolis, den förnämsta staden i nedre Egyptens fruktbara af Nilen genomströmmade land, Delta kalladt.

Sid. 229. *Lotuskransad låg på sin basalttrappa*
Tjuren Mnevis.

Liksom i Memphis helighölls den gudomliga tjuren Apis, så äfven i Heliopolis hans like Mnevis. Vid högtidliga tillfällen visades han för det tillbedjande folket uppvaktad af presten och värdigt prydd. Lotusblomman, en slags vattenlilja, som växer i Nilen, hölls i så stor ära, att den icke fick smycka andra föremål, än heliga och höga.

Sid. 229. — *under sistrers skräll.*

Sistrum var ett instrument hos de gamle Egypterna, som begagnades vid deras heliga fester, isynnerhet Isisfester. Det behandlades ungefär på samma sätt som tambur-de-basque för att genom skakning af

löst sittande metallskifvor åstadkomma ett taktmessigt skrammel.

Sid. 229. *Släpad dädan se'n och af triumfatorn*
Cæsar bortförd.

Efter slaget vid Actium och Egyptens eröfring lät segraren Augustus öfverföra obelisken från Heliopolis till Roma.

Sid. 230. *Öfverhöljd med grus på den forne Circus*
Fann en prestkung mig.

Ur ruinerna på Circus, der den låg sönderfallen i 3 stycken, lät påfven Sixtus V år 1587 framdraga obelisken och uppsätta den på Piazza del Popolo genom arkitekten Domenico Fontana.

Sid. 233. — *Volterras*
Korsnedtagning.

Ett inom alla målarskolor mycket behandladt ämne är Kristi nedtagning från korset och många mästare hafva också vid framställningen häraf lyckats göra sig odödligt namn, ingen dock måhända i högre grad och mera förtjent än Daniel da Volterra, hvilkens herrliga bild utgör den dyrbaraste prydnaden i Trinità de' Monti.

Sid. 233. *Vid l'Assuntas altar.*

I korsgången till venster af kyrkan synes al

fresco målad en Mariæ himmelsfärd — l'Assunta, af hvilken det närbelägna altaret fått sitt namn.

Sid. 234. *Hör, då susar sakta Englahelsningssången.*

Nunnesången i Trinità de' Monti är sedan länge berömd och bidrager icke litet till stora verldens iakttagande af avestunden i denna kyrka.

Sid. 242. — *mannequiner.*

Så kallas de menniskofigurer med rörliga leder, dem målare och bildhuggare begagna för att derefter forma draperier.

Sid. 244. *Bacchus med Ampelos, Juno, Tyrtæus . . . Mina förtjusningar.*

Bland den mängd af herrliga kontsverk af antik plastik, som fyller villa Borgheses ståtliga salar, var det främst gruppen, som framställer Bacchus och Ampelos samt de allmänt beundrade stoderna af Juno och Tyrtæus, som tjuste mig.

Sid 245. *Ljufliga park.*

Parken kring Villa Borgheses palats är vidtberömd för sin skönhet och särskildt för sina skyhöga och vackra pinjer.

Sid. 245. *„Susande vind.*

Det var i Villa Borgheses park som såväl ord som toner till den lilla sången, som börjar med

"Susande vind" och längesedan finnes utgifven, skrefvos.

Sid. 246. *Rörande prestcælibatet.*

Romerska kyrkans bud angående presternas skyldighet att lefva ogifta — lex cælibatus — har äfven *inom* katolska församlingen utgjort ett tvisteämne.

Sid. 247. — — *hvad han som*

Caput ecclesiæ sagt;

Att påfven, såsom menniska, kan fela, nekar katolska läran icke; men den har nu oförtäckt antagit, hvad redan länge på omvägar sökts, att påfven under utöfningen af sitt embete såsom Christi vicarius *icke* kan taga miste, eller — såsom det också heter — att hvad påfven ex cathedra talar, bestämmer eller bjuder är att anse som vore det Guds ord.

Sid. 247. — *"Insalata romana"*.

Romersk sillsallad — en rätt, med hvilken jag vanligen började min middagsmåltid på Lepre's trattoria. Af sill fanns deri mycket litet, men desto mer af förträffliga grönsaker.

Sid. 254. *Signor' Gennaro.*

Svårigheten för den italienska munnen att utsäga de flesta af våra nordiska efternamn gör att man vanligen nämnes vid sitt dopnamn, som i allmänhet erbjuder mindre svårighet vid uttalet. Efter några

misslyckade försök med mitt efternamn och sedan mitt förnamn blifvit meddeladt, kallade mig Gaetano alltjemt Signor' Gennaro, ett namn, som är temligen gängse. Vokalförändringen brydde vi oss föga om att fästa afseende vid.

Sid. 256. *Drick, men trefaldt, att du åter*
Till ditt Roma komma må!

Ett gammalt bruk i Roma är, att den som lemnar staden skall qvällen före afresan gå till fontana di Trevi och der trenne gånger dricka af källans vatten för lycklig återkomst — "pro felici reditu". Försummas detta, har man föga utsigt att ännu en gång få komma tillbaka till den eviga staden; iakttages det åter, såsom nu skedde, så kommer man bestämdt dit igen — åtminstone i tankarne.

Sid. 256. *Mitt "ritorniamo" tyst.*

Det berättas, att Winkelmann, då han efter många års vistelse i Roma begaf sig åter till sitt hemland, kommen ett stycke utanför staden utropat: "ritorniamo a Roma"! — återvändom till Rom!

